

Tekijä Maija Astikainen		
Työn nimi One-Dog Policy		
Laitos Median laitos		
Koulutusohjelma Valokuvataiteen koulutusohjelma, MA		
Vuosi 2015	Sivumäärä 82	Kieli Suomi
Tiivistelmä		

Opinnäytetyö One-Dog Policy koostuu taiteellisesta produktiosta ja kirjallisesta osasta. Opinnäytteen aihe on lemmikkikoirat ja niihin liittyvät sivuilmiöt kuten eläimen pukeminen ja värjääminen. Työ lähestyy koirien kuvia ihmisen muotokuvan lähtökohdista. Näkökulma on se, että eläintä katsotaan inhimillisenä, ihmisen kaltaisena olentona.

Produktio-osuudessa on 32 valokuvaa erilaisista lemmikkikoirista Suomessa, Espanjassa ja Britanniassa. Kuvat ovat miljöö- ja studiomuotokuvia. Tekstiosuus tarkastelee sitä, miksi lemmikkejä pidetään, millaisia ilmiöitä lemmikin pitämiseen liittyy ja miten niiden inhimillistäminen vaikuttaa eläinsuhteeseemme ja koirien kuvaamiseen. Lisäksi teksti käsittelee esimerkkien avulla sitä, miten eläimen ja ihmisen samankaltaisuutta hyödynnetään taiteessa ja populaarikulttuurissa, sekä sitä, miten eläimen näkeminen inhimillisenä vaikuttaa kuvan katsomiseen. Kuinka kuvan katsominen muuttuu, kun kuvassa on eläin, joka kuitenkin nähdään ihmismäisenä hahmona?

Opinnäytteen keskeinen teema on vallan eri muodot. Valokuvaaja käyttää valtaa muotokuvaustilanteessa kohdistessaan kuvattavaan esineellistävän katseen. Lisäksi valokuvaajalla on valta esittää henkilö kuvassa haluamallaan tavalla. Valtaa käytetään myös eläimiin, kun niitä pidetään lemmikkeinä ja muokataan jalostamalla sekä koristelemalla. Lemmikki on ihmiselle viihdyke ja huvitusväline. Niitä kohdellaan kuin vauvoja, inhimillistetään ja ymmärretään väärin.

Toinen oleellinen teema opinnäytteessä on antropomorfismi, ihmisen tapa nähdä eläimet inhimillisinä olentoina. Koirien muotokuvia katsoessa muotokuvassa olevia koodeja luetaan inhimillistävän katseen kautta. Eläimistä tulee kuvitteellisia ihmisiä, mutta niiden erilainen katse kuitenkin erottaa ne ihmisestä.

Avainsanat muotokuva, lemmikki, koira, antropomorfismi, valta, samankaltaisuus, katse
--

Author Maija Astikainen		
Title of thesis One-Dog Policy		
Department Department of Media		
Degree programme Master's Programme in Photography		
Year 2015	Number of pages 82	Language Finnish

Abstract

The thesis One-Dog Policy consists of production and written parts. The thesis discusses pet dogs and the side effects of dog keeping, like decorating and dyeing dogs. The principle idea is that the dog is seen as a human-like creature. The thesis approaches images of dogs on the basis of portrait.

The production part consists of 32 photographs of different kind of pet dogs in Finland, Spain and the UK. The photographs are portraits shot on location and in a studio. The written part discusses why people keep pets, what kind of phenomena are related to pet keeping, and how the humanization of pets influences the human-animal relationship and photographing of dogs. In addition, the text deals with how the likeness of humans and animals is utilized in art and popular culture, and how seeing animals as humans affects looking at their pictures. How do we look at images of animals, when we see them as humanlike creatures?

The essential theme in the thesis is power and dominance. A photographer uses power by directing an objectifying gaze upon the model. In addition, the photographer has power to show the person in the picture in a preferred way. Power and dominance is also used towards animals when they are kept as pets, selectively bred and decorated. Pets are pastime and means of entertainment. They are humanized, misunderstood and treated like babies.

Another essential theme in the thesis is antropomorfism, attribution of human characteristics to animals. When looking at portraits of dogs, the codes of portrait are interpreted by an antropomorfic gaze. Animals become imaginary humans, but nevertheless, their distinct gaze tells them apart from humans.

Keywords portrait, pet, dog, antropomorfism, power, likeness, gaze

ONE

DOG

POLICY

ONE

DOG

POLICY

ONE -

DOG

POLICY

Maija Astikainen

ONE-DOG POLICY

Taiteen maisterin opinnäyte

Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu

Median laitos

Valokuvataiteen koulutusohjelma

Kevät 2015

Graafinen suunnittelu Milena Huhta

J-Paino Hiirikoski Oy

Paperit Munken Lynx 150 g, Edixion 80 g

Heba, Madrid

Kuura, Helsinki

Hermes Du Jardin Des Gourmandises, Helsinki

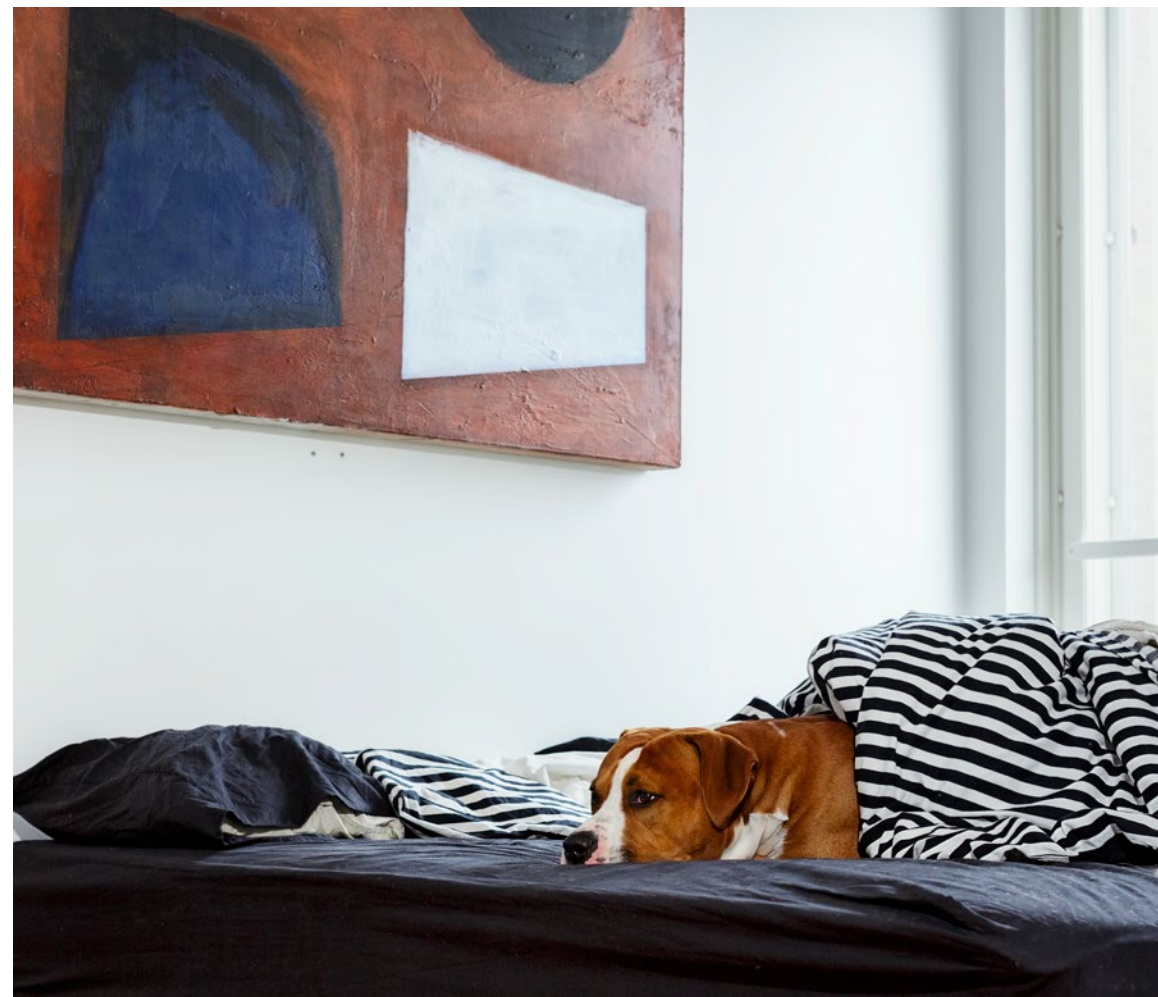
Hermes, Madrid

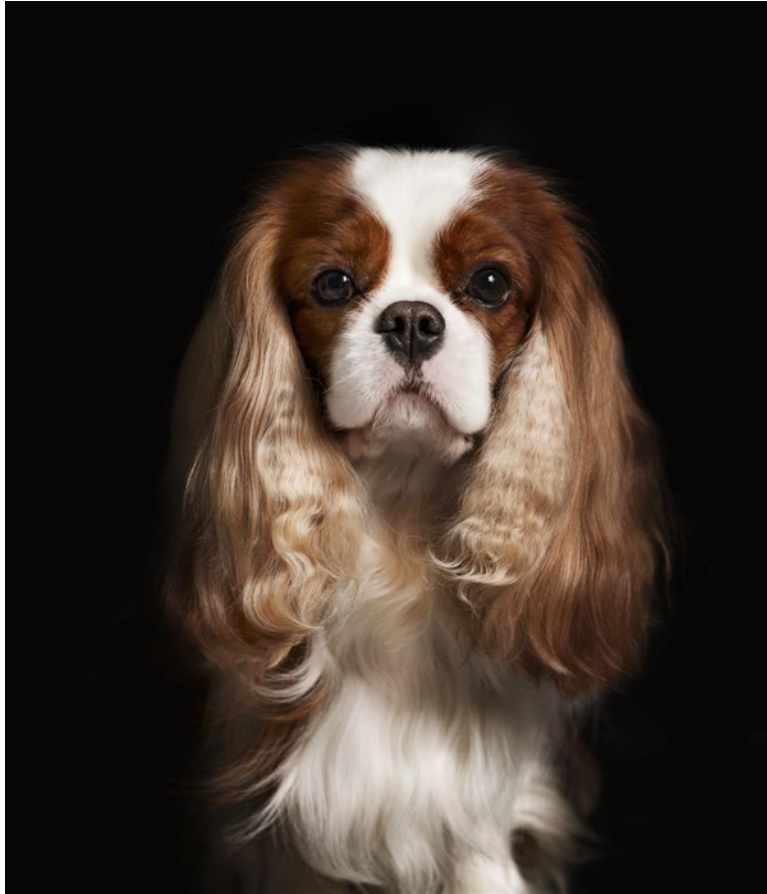

Nappi, Helsinki

Constance, Bournemouth

Davidoff vom Welfenhof, Helsinki

Leika, Karjalohja

Harmi, Helsinki

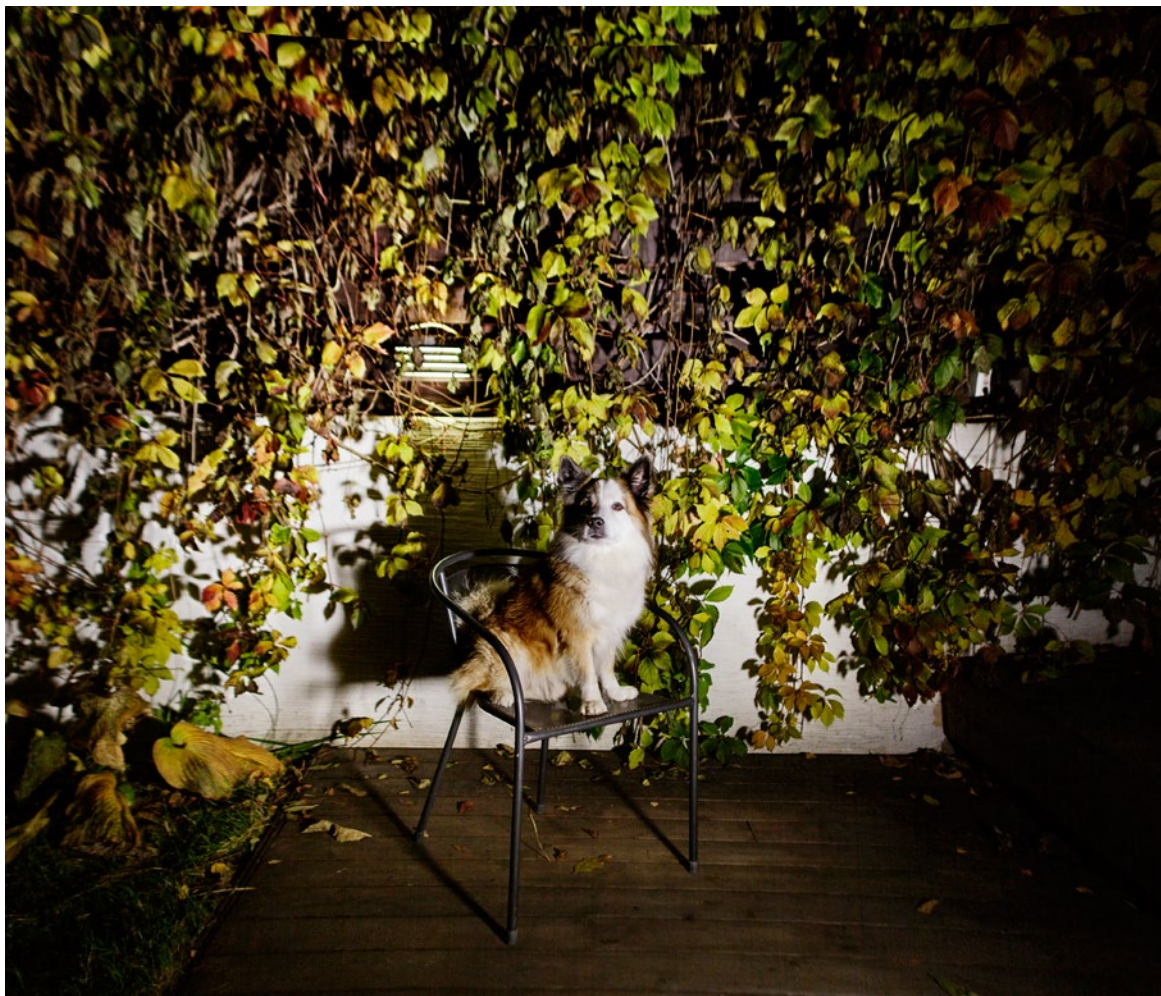
Roosa, Helsinki

Ruben, Helsinki

Sumo, Sammatti

Askur, Helsinki

Rässi, Helsinki

Meeku, Sammatti

Sebastian, Kent

Bambi, Karjalohja

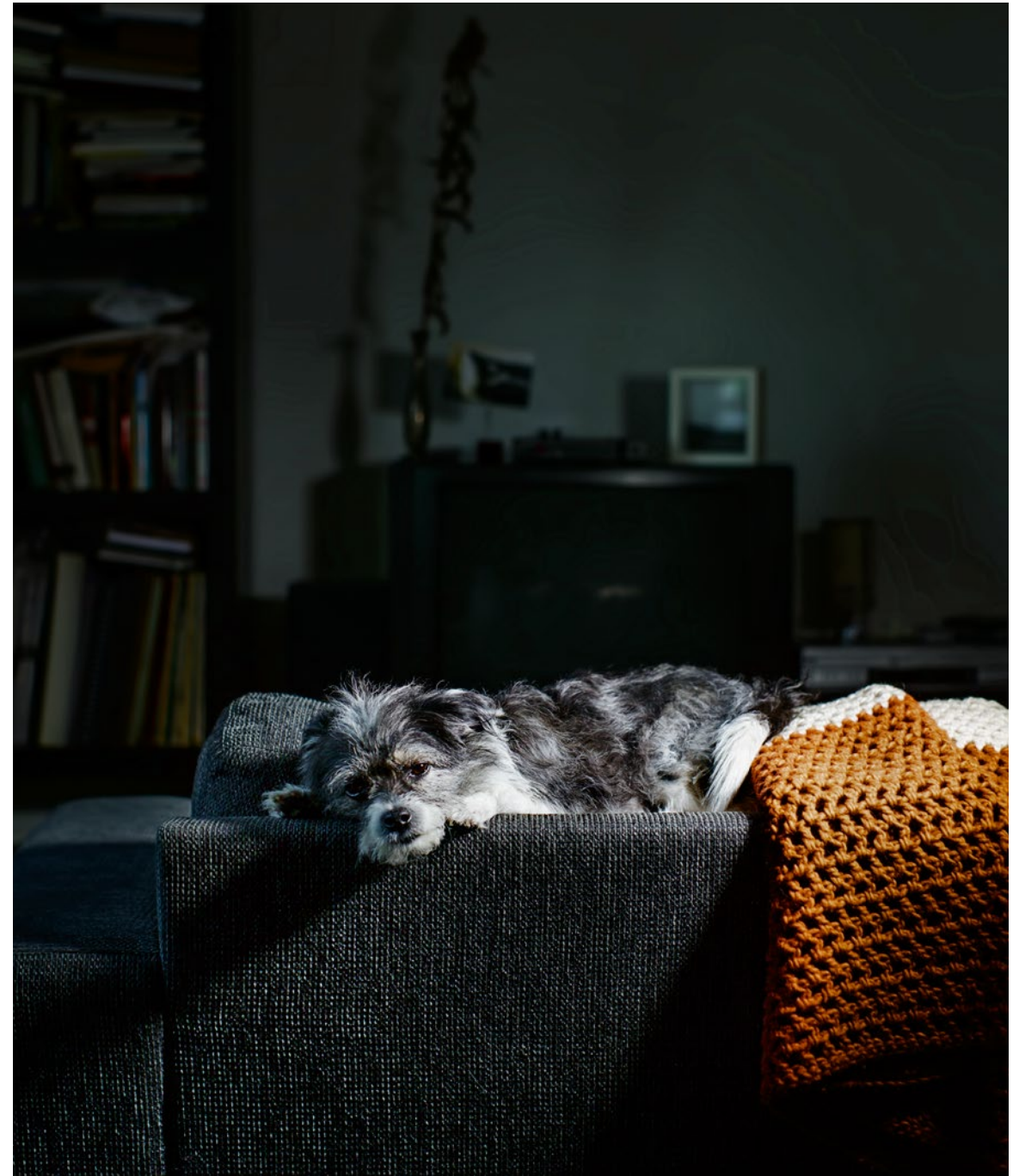
Amber, Kent

Dock, Madrid

Urho & Sisu, Vantaa

Nantoun Natascha, Helsinki

Miss Darcy, Lontoo

Dougal, Kent

Fluffy Cloud Solar Child, Helsinki

Lily, Helsinki

Eemeli, Espoo

ONE -

DOG

POLICY

1. Johdanto

2. Lemmikki

- 2.1. Hyötyeläimestä huvitusvälineeksi
- 2.2. Toiseus, valta ja kiintymys
- 2.3. Koira brändinä
- 2.4. Koira vai lapsi?
- 2.5. Inhimillistäminen
- 2.6. Samankaltaisuus

3. Lemmikin kuva

- 3.1. Taustaa
- 3.2. Kuvaustilanne
- 3.3. Kuvien elementit ja tyylit
 - 3.3.1. Kasvot ja ilmeet
 - 3.3.2. Poseeraus ja poissaoleva katse
 - 3.3.3. Lokaatio, vaatetus ja rekvisiitta
- 3.4. Kuvan katsomisesta

4. Lopuksi

Johdanto

Pidän eläimistä. Lemmikit – erityisesti koirat – ovat aina olleet lähellä sydäntäni, mutta minulla ei koskaan ole ollut koiraa. Kun aikuisena lopulta olin jo päättänyt hankkia sen, tajusin, ettei se ole mahdollista. En pystyisi antamaan sille tarpeeksi aikaa. Lemmikki oli kuitenkin saatava, ja oikeastaan olin aina pitänyt myös kissoista. Meille tuli mustavalkoinen maatiaiskissa, jonka nimesimme Ipaksi. Pian kissan tulon jälkeen kiinnitin huomiota siihen, että annoin sille mielessäni inhimillisiä ominaisuuksia. Käänsin sen erilaisia naukaisuja mielessäni sanoiksi ja mietin, mitä kissa sanoisi tässä tilanteessa, jos osaisi puhua. Myös sen teot saivat mielessäni inhimillisiä tarkoituksia.

Olen koko opiskeluaikan käsitellyt valokuvissani jollain tavalla teemaa ihmisen suhteesta luontoon ja kaupunkiin. Kuvasin yhteisö- ja kaupunkipuutarhoja projektissa *Horticultured Cities* ja kokeilin sammalgraffiteja ja erilaisia installaatioita, joilla luontoa ja kasveja voisi tuoda kaupunkiin. Sitten aloin kuvata kaupungeissa asuvia koiria, ja näistä kuvista kehittyi *One-Dog Policy* -kuvasarja.

Koirien kuvaaminen lähti alunperin halusta viettää niiden kanssa aikaa ja dokumentoida elämää koiran kanssa, jota en itse ollut kokenut. Kuvasin ensin muotokuvia kaupungin keskustoissa asuvista koirista niiden omistajien kanssa. Olin aluksi rajannut aiheen kaupungissa asuviin koiriin siksi, että ne elävät koiralle epätyypillisessä ympäristössä. Vähitellen aiheen rajausta muuttui ja ihmiset jäivät kuvista pois. Minua alkoi kiinnostaa koiran asuinpaikkaa enemmän lemmikkieläimen ja ihmisen välinen suhde. Tällä hetkellä olen rajannut aiheen lemmikkikoiriin. Dokumentoin koiria lemmikkinä ja sitä, millaisia

ilmiöitä niihin liittyy: koirien vaatteita, asusteita, jalostettuja koirarotuja ja – kiinnostavimpana – värjättyjä koiria.

Näin ensimmäisen kerran kuvia värjätyistä koirista vuonna 2010. Kyseessä oli Nokian Poodle Loop -niminen mainosvideo (**kuva 1**), jossa villakoiria pestään, trimmataan ja värjätään eri väriyhdistelmillä. Hämmennyin videosta niin paljon, että minun oli pakko selvittää asiaa lisää: missä ja miksi tätä tehdään? Värjääminen kiinnosti, koska se on samaan aikaan hauskaa ja karmivaa, ja sen motiiveja on vaikea ymmärtää. Värjättyjen koirien näkeminen sai minut miettimään sitä, millainen ihmisen suhteesta eläimeen on tullut.

Koska olin myös huomannut näkeväni kissani inhimillisenä, halusin tutkia aiheita lisää. Erityisesti minua kiinnostaa se, miksi pidämme lemmikkejä ja miten näemme ne suhteessa itseemme. Lemmikkiaihe kiehtoo, koska se on ristiriitainen. Lemmikin pitäminen ja eritoten sen pukeminen ja koristeleminen on mielestäni eettisesti kyseenalaista, mutta toisaalta niistä on paljon iloa ja hyötyä ihmisille, enkä usko että suurin osa niistä kärsii, enemmänkin päinvastoin. Lisäksi minua kiinnostaa, miten tapamme suhtautua eläimiin ja katsoa eläintä vaikuttavat koirien valokuvaamiseen ja niiden kuvien katsomiseen. Kuinka kuvan ottaminen ja katsominen muuttuu, kun kuvassa on eläin, jonka kuitenkin näemme ihmismäisenä hahmona?

Käsittelen omia kokemuksiani lemmikistä kissan kautta, mutta halusin pitää kuvien aiheen rajauksen koirissa. Koira edustaa minulle lemmikin prototyyppiä: puhuttaessa lemmikistä ensimmäisenä tulee mieleen koira. Seuraavissa luvuissa pohdin ihmisen suhdetta eläimiin, lemmikin pitämisen syitä ja siihen liittyviä ilmiöitä sekä eläimen näkemistä ihmisen kaltaisena. Tarkastelen myös sitä, mistä elementeistä muotokuva muodostuu, mitä itse kuvaustapahtumaan liittyy ja miten katsomme muotokuvia. Lisäksi sivuan lemmikkimaailman ääri-ilmiöiden dokumentointia.

**Kuva 1: Nokia
Poodle Loop**

Käsittelen koirien kuvia ihmisen muotokuvan lähtökohdista. Tekstin pohjana käytän ihmisen kuvaamista käsitteleviä tekstejä, ja pohdin, mikä muuttuu, kun kuvattavana on koira. Päälähteinä lemmikkiä käsittelevässä kappaleessa käytän Yi-Fu Tuanin, John Bergerin ja Erica Fudgen ajatuksia eläimen ja ihmisen suhteesta. Koirien muotokuvia käsittelevässä osuudessa pohdin koirien kuvaamista pääosin David Baten ja Marjaana Kellan muotokuvaa- ja Susan Sontagin sekä Roland Barthesin valokuvaa yleisesti koskevien ajatusten pohjalta. Tärkeitä aiheita opinnäytteessä ovat antropomorfismi (ei-ihmisen näkeminen inhimillisenä hahmona), toiseus ja samankaltaisuus sekä valta ja katse.

Nimesin työn nimellä *One-Dog Policy*, yhden koiran politiikka. Kiinalaisissa miljoonakaupungeissa Shanghaissa ja Pekingissä on todella olemassa yhden koiran politiikka yhden lapsen politiikan lisäksi. Sillä pyritään rajoittamaan koirien määrää, niiden kokoa (vain pienet koirat ovat sallittuja lemmikkejä) ja vesikauhun leviämistä kaupungeissa. Kiinalaiset koiranomistajat vastustavat säännöksiä, mutta niillä voidaan nähdä myös positiivisia vaikutuksia. Lemmikkien jättämä ekologinen jalanjälki on suuri, ja rajoittamalla lemmikkien määrää voidaan pienentää myös niiden hiilijalanjälkeä¹. On kiinnostavaa, että koirat ovat nykyään niin suuressa roolissa ihmiselämässä, että yhden koiran politiikkaa täytyy toteuttaa. Mielestäni nimi *One-Dog Policy* kuvaa hyvin sitä, kuinka koira on ihmiselle nykyään yhtä tärkeä kuin toinen ihminen.

Lemmikki

2.1. Hyötyeläimestä
huvitusvälineeksi

Vieraillessani paikoissa, joissa oli kissoja, tuntui, että voin hyvin niiden seurassa. Kissan silittäminen rentoutti ja poisti stressiä. Nyt omasta kissasta on tullut ystävää, ja väitän, että se on kiintynyt minuun ja kykenemme kommunikoidaan keskenämme. Tuntuu mukavalta, kun joku tulee syliin, nukkuu sängyn jalkopäässä ja tulee ovelle tervehtimään kun tulen kotiin. Kissasta on seuraa ja hupia. On kiehtovaa asua eläimen kanssa. Saan yhteyden johonkin, joka on samaan aikaan osa luontoa, samanlainen kuin minä, mutta kuitenkin toisenlainen. Mutta miksi lemmikkejä pidetään? Olen pohtinut kysymystä useasti katsellessani kissaani. Välillä tuntuu järjettömältä, että kodissani asuu eläin.

Eläimen ja ihmisen suhde on koko ihmiskunnan historian mittainen. Eläimet ovat olleet ihmiselle sekä vihollisia, kumppaneita että ravinnon ja materiaalin lähteitä.² Koiran ja ihmisen historia juontaa juurensa ihmisen kanssakäymiseen susien kanssa. Kesyyntyneet sudet toimivat ihmisen apuna sekä metsästyksessä että vartioinnissa, ja niistä jalostui ajan myötä koiria. Koirista oli ihmisille monenlaista hyötyä esimerkiksi paimentamisessa, metsästämisessä, vahti- ja sota-koirina sekä muissa työ- ja palvelustehtävissä.³ Koirat olivat suosittuja niiden

hyvien ominaisuuksien kuten uskollisuuden, tottelevaisuuden ja oppimiskyvyn vuoksi. Koira pystyi tarjoamaan ihmiselle sekä hyötyä että viihdykettä, ja siitä on pidetty myös lemmikkeinä jo antiikin ajoilta lähtien. Uudella ajalla lemmikkien pito vakiintui Euroopassa keskiluokan parissa. Lemmikin rooli oli toimia koristeena, huvina ja maskottina.⁴ Alaluokka puolestaan käytti koiria pitkään ainoastaan hyötytarkoituksiin, ja niiden pitäminen lemmikkinä yleistyi vasta 1900-luvulla. 1900-luvun aikana koira muuttui pikkuhiljaa hyötyeläimestä perheenjäseneksi.⁵

Petri Pietiläisen mukaan ihmiset alkoivat vieraantua luonnosta kaupungistumisen ja teollistumisen aikakaudella, kun luontoon ei enää ollut välitöntä yhteyttä. Luonto alettiin nähdä ihannoivassa valossa ja kaupunkiasuntoihin hankittiin ruukkukasveja, maisemamaalauksia ja lemmikkejä muistuttamaan siitä. Muuttuneeseen luontosuhteeseen kuului myös eläinsuhteen muuttuminen: lemmikkieläimiä alettiin hellitellä, ja koira muuttui hyötyeläimestä sylikoiraksi.⁶ John Berger puolestaan esittää, että lemmikkien pitäminen on osa yhteiskunnassa tapahtunutta muutosta, jossa vetäydyttiin yhteisöistä yksityisiin perheyksiköihin. Bergerin mukaan lemmikit ovat meille muistoesineitä luonnosta, jotka toimivat koristeina ja sisustuselementteinä kodeissamme.⁷

Leena Kaukio on tutkinut pro gradu-tutkielmassaan *Koirat lemmikkieläiminä* syitä lemmikin hankkimiseen. Yksi tärkeimmistä syistä on seura. Ihminen saa lemmikiltä rakkauden ja hyväksynnän kokemuksia ilman kritiikkiä ja voi kohdistaa kiintymystä ja hellyyttä myös lemmikkiin. Eläin on uskollinen ystävä ja saattaa joissakin tapauksissa toimia puolison tai lapsen korvikkeena. Lemmikki voi antaa myös virikkeitä tai yhteisen harrastuksen perheelle. Lisäksi erityisesti koirat voivat tarjota turvaa ja auttaa omistajiaan harrastamaan liikuntaa vaatimalla itse päivittäisiä lenkkejä. Koska lemmikit ovat meistä riippuvaisia, ne antavat omistajilleen valtaa, mutta vaativat myös vastuuta. Lemmikki voi olemassaolollaan tasapainottaa ihmisen elämää ja tarjota turvallisia rutiineja.⁸ Maaseudulla lemmikkejä voidaan tarvita edelleen myös hyötykäyttöön, mutta kaupungissa ne toimivat lähinnä ihmisen viihdykkeenä⁹. Lemmikki on olemassa tuottaakseen ihmiselle mielihyvää, iloa ja huvia.

Lemmikeissä on paljon positiivisia puolia, mutta niiden pitämisestä on esitetty myös kritiikkiä. Korkeasaaren entinen johtaja Seppo Turunen huomauttaa, että lemmikit vaikuttavat negatiivisesti ihmisten eläinkäsityksiin asettamalla oletuksia siitä, että ylijalostettu eläin on normaali. Niiden pitäminen myös vaikuttaa osaltaan eläinlajien uhanalaistumiseen, kun eksoottisia eläinlajeja myydään lemmikeiksi, ja ne voivat aiheuttaa tuhoa luonnossa levitessään sinne vieraslajeiksi. Lisäksi niiden ruokinnasta aiheutuva hiilijalanjälki on suhteellisen suuri.¹⁰

2.2. Toiseus, valta ja kiintymys

Eläinsuhteestamme ja lemmikeistä puhuttaessa voidaan nostaa esiin länsimaaisessa filosofiassa ja yhteiskuntatieteissä käytetty *toiseuden* käsite (*otherness/alterity*). Toinen on jotain, joka on itsen vastakohta, joku muu, vieras.¹¹ Aihe on laaja, ja en tässä yhteydessä pysty paneutumaan siihen kovin tarkasti, mutta koin sen mukaan ottamisen tärkeäksi. Toiseutta ovat käsitelleet eri näkökulmista muun muassa Hegel, Heidegger, Sartre, de Beauvoir, Levinas ja Lacan¹². Riippuen tarkastelutavasta Toinen voidaan nähdä joko symbolisena, kuvitteellisena tai ylimalmallisena olentona tai ihmisenä, joka on jollain tavalla poikkeava, erilainen tai marginaalinen. Jälkimmäisessä merkityksessä toiseuden käsitettä käytetään esimerkiksi tutkittaessa rotua, yhteiskuntaluokkia, kulttuuria tai sukupuolta. Toinen voi olla eri kansallisuuden tai rodun edustaja, tai esimerkiksi patriarkalisessa kulttuurissa nainen voi edustaa miehelle Toista. Näissä tapauksissa toiseus nähdään usein alempiarvoisuutena, erilaisuutena ja säännönvastaisuutena.¹³ Puhuessani toiseudesta viittaan itse näkökulmaan, jossa toiseuden käsitettä käytetään ihmisistä puhuttaessa, sillä samaa ajatusta voi soveltaa myös ihmisten ja eläinten välillä.

Kuten jollain tavalla erilaiset ihmiset, myös eläin on ihmiselle Toinen, oikeastaan eräänlainen toiseuden äärimmäinen muoto. Ihmiset näkevät itsensä luonnosta erillisinä olentoina, kulttuurin ja sivilisaation kehittäjinä, kun taas eläimet nähdään osana villiä luontoa, eläimellisinä ja kyvyttöminä ihmisen standardeilla mitattavaan älylliseen toimintaan ja kielellisyyteen. Eläin on eläimellisyydessään niin merkittävästi erilainen ja vieras, että sitä pidetään vähäisempänä ja alempiarvoisempana kuin ihmistä. Tämä voi saada meidät ajattelemaan, että niiden hyväksikäyttö ja sortaminen on hyväksyttävää.¹⁴

Toiseuden käsite liittyykin valtaan ja hallitsemiseen: Toiseksi koetut joutuvat helposti vallankäytön kohteeksi, kuten on tapahtunut esimerkiksi naisille, homoille, orjille ja mustaihoisille¹⁵. Myös eläimiin käytetään valtaa eri tavoilla. Niitä kasvatetaan syötäväksi, hyödynnetään työvälineinä ja pidetään kodeissa lemmikkeinä, ihmisen huvituksena. Humanistisen maantieteen tutkija Yi-Fu Tuan huomauttaa, että vaikka ihmiset ovatkin kiintyneitä lemmikkeihinsä, niistä pidetään vain niin kauan kuin ne käyttäytyvät siivosti. Kodeissamme on rajallisesti tilaa, ja lemmikin tulee sopeutua tähän, pysyä hillittynä ja siistinä. Tuanin mukaan eläimen pysymiseen miellyttävänä ja ”hallittavissa olevana” käytetään monia keinoja. Eläimet voidaan esimerkiksi kastroida tai jalostaa pienempikokoisiksi ja täten heikommiksi ihmiseen nähden.¹⁶ Arvostamme sellaisia lemmikkejä, jotka pysyvät paikoillaan ja seuraavat tapahtumia sivusta. Kun koiranpentu tulee taloon, sille ensimmäisenä opetettavia käskyjä ovat ”istu” ja ”paikka”.

Vallankäyttö on mielestäni yksi keskeisimmistä lemmikin omistamiseen liittyvistä teemoista. Turusen mukaan vallankäyttöä on sekä lemmikkieläimen muok-

4 KLEMETTILÄ 2013, 30, 35; 50; PIETILÄINEN 2013, 219 5 PIETILÄINEN 2013, 227, 233–234

6 PIETILÄINEN 2013, 246–247 7 BERGER 2009, 24 8 KAUKIO 2002, 40–49 9 TURUNEN 2011, 130

10 TURUNEN 2011

11 TIETEEN TERMIPANKKI 12 VAN PELT 2000

13 VAN PELT 2000; TIETEEN TERMIPANKKI; SCOTT, ALEX

14 BORKFELT 2011, 138–139; BROGLIO 2011, XVI–XVII 15 ALOI 2012, XVI 16 TUAN 1984, 88, 100–101

kaaminen jalostamalla ja koristelemalla omien kauneuskäsitysten mukaiseksi että kouluttaminen tottelemaan tiettyjä käskyjä. Eläin alistuu eikä väitä vastaan.¹⁷ Tuvan huomauttaa, että valta ei ole välttämättä kuitenkaan pelkkää hallitsemista, vaan siihen voi sisältyä myös kiintymystä. Lemmikkien tapauksessa ihmisen valta onkin yhdistelmä hallitsevuuden ja hellyyden tunnetta. Tuvan mukaan lemmikkeihin kohdistuvan vallan avulla tavoitellaan omaa mielihyvää ja joissain tapauksissa myös kauneutta.¹⁸ Lemmikkien pukeminen, koristelu ja turkin värjääminen ovat hyviä esimerkkejä kauneuden – tai pikemminkin omien esteettisten mieltymysten – tavoittelusta vallankäytön avulla. Tuvan väittää myös, että kauneutta tavoittelevan vallankäytön takia eläin joutuu kokemaan epäkunnioitusta ja nöyryytystä, vaikka se säästyykin perinteisiltä eläimiin kohdistuvilta vallankäytön toimenpiteiltä, kuten fyysiseltä kivulta ja kuolemalta.¹⁹ Toisaalta kauneutta tavoittelevaa vallankäyttöä on myös eläimen ulkonäön muokkaaminen jalostamalla, joka saattaa tuottaa sille kärsimystä erilaisten sairauksien muodossa.

Koirien jalostaminen lähti alunperin erilaisten käyttöominaisuuksien muokkaamisesta. Vahtikoiralle tarvittiin enemmän vartiointitaitumusta tai paimenkoiralle hyvät ominaisuudet lampaiden paimentamiseen. Koiria jalostettiin alunperin valitsemalla yksilöitä, joilla tietynlainen käyttäytyminen on voimakasta, ja niiden ulkonäköön kajottiin vasta myöhemmin. Ulkonäön muokkaaminen aloitettiin Kiinan, Intian ja Euroopan hoveissa, kun kuninkaalliset halusivat koiristaan tietyn värisiä ja muotoisia.²⁰ Nykyään ulkonäön muokkaaminen jalostamalla on mennyt niin pitkälle, että koirista on tullut sairaita. Lyttynaaman ja ihmissilmää viehättävien ominaisuuksien hinnalla on saatu koiria, joilla on monia terveysongelmia. Niitä voivat olla esimerkiksi hengitysvaikeudet, iho-ongelmat, nivelvammat tai ulostusvaikeudet. Liian lyhytjalkaisen koiran maha raahaa maata niiden kävellessä, ja lyttynaamainen koira ei pysty helteellä kävelemään hengitysongelmien takia. Ääritapauksessa koiran pääkallo voi olla niin ahdas, etteivät sen pikkuaivot mahdu sinne ja lähtevät työntymään selkäydinkanavaan.²¹ Eläinten ulkonäköä ”kauniimmaksi” on myös muokattu esimerkiksi typistämällä kivuliaasti niiden häntiä ja korvia. Äärimmäisiäkin tapauksia löytyy. Kiinassa pentukoiran kuonoa muokattiin 1900-luvun alkupuolella lyhyemmäksi katkaisemalla nenän rusto peukalolla tai syömäpuikolla.²²

Koira on Tuvan mukaan täydellinen lemmikki, sillä sen kanssa ihminen voi tutkailla erilaisia vuorovaikutussuhteiden vastapareja: valtaa ja kiintymystä, rakkautta ja hyväksikäyttöä, julmuutta ja hyväntahtoisuutta. Koira voi tuoda meissä esiin sekä epäitsekkyään, heikomman olennon puolesta uhrautujan että halun käyttää valtaa mielivaltaisella, jopa perverssillä tavalla.²³ Vallan tunteeseen ja toisen hallitsemiseen voi liittyä jotain epämääräisen nautinnollista, ja koira voi antaa meille mahdollisuuden hyväksytysti dominoida, määrätä ja jopa nöyryyttää toista elävää olentoa.²⁴

2.3. Lemmikki brändinä

Omaan identiteettiini sopi tietoinen valinta siitä, että haluan ottaa maataisskissan, joka olisi muuten vailla kotia. Minulle oli tärkeää, että kissani ei ole rotukissa, sillä halusin korostaa sen ”tavanomaisuutta”: siitä, että se on vain eläin eikä statussymboli. Vaikka haluaisin väittää, että värillä ei ollut väliä, halusin kuitenkin mieluummin mustavalkoisen kissan kuin esimerkiksi oranssin. Pidän mustasta väristä ja minimalistisesta estetiikasta ja toivoin kissankin sopivan esteettisiin mieltymyksiini. Olin voinut tarvittaessa ottaa muunkin värisen kissan jos sopiva tilanne olisi tullut vastaan, mutta kun löysin sopivan ehdokkaan, joka kaiken lisäksi oli mustavalkoinen, olin tyytyväinen. Tämä kissa sopisi meille. Sen karvatkaan eivät näkyisi mustassa sobvassa.

Kulttuurimme korostaa yksilöllisyyttä, ja kaikkea on tarjolla jokaiseen makuun sopivana. Myös koiria on jalostettu satoja erilaisia rotuja eri tarkoituksiin ja mieltymyksiin. Keskiajalla koirat jaettiin enemmänkin tyyppeihin kuin varsinaisiin rotuihin. Esimerkiksi metsästyskoiratyyppijä olivat doggi, vinttikoirat, ajokoirat, lintukoirat ja mastiffi, joilla oli kaikilla omat käyttötarkoituksensa.²⁵ Nykyään virallisia koirarotuja on hyväksytty pelkästään Suomessa 320 erilaista.²⁶

Kirjailija John Homansin mukaan koiraroduista on tullut brändejä. Kun ostaa labradorinnoutajan tai mäyräkoiran, tietää jo etukäteen mitä saa.²⁷ Brändeihin liitetään erilaisia mielikuvia, joista voi valita itselle sopivan. Kodin tavaroiden ulkonäöllä, omalla pukeutumisella ja tyyllillä luodaan omaa identiteettiä, ja myös lemmikin on sovittava tähän identiteettiin. Haluanko bodatun näköisen englantibulldogin vai söpön kiharakarvaisen villakoiran? Myös monirotuinen tai pelastettu katukoirat voi olla identiteetin jatke ja muodinmukainen valinta ympäristönsuojelun ja eläinten hyvinvoinnin ollessa trendikästä.²⁸

Rodun ja värin lisäksi lemmikit brändätään myös tyyleillä. Elintason parantuessa ihmisillä on aikaa ja rahaa satsata itsensä lisäksi myös koiraan, ja se voidaan vaadettaa tai koristella oman maun mukaiseksi. Vaatetuksella koirasta tehdään enemmän ihmisen kaltainen.²⁹ Annamari Vänskä kirjoittaa teoksessa *Muodikas lapsuus* siitä, kuinka muotimailma on iskenyt kyntensä lasten lisäksi koiriin. Pikkukoirat puetaan kuin pikkulapset, ja niistä on tullut *vauvoihin vertautuvia eläviä sijaiskuluttajia*. Koirille myydään jo lastenrattaita ja vaippoja, ja vaatteiden tyyllillä ilmennetään lemmikin luokkaa, rotua ja sukupuolta, samoin kuin ihmistenkin vaatteilla.³⁰ New Yorkissa järjestetään koirille jopa omia muotinäytöksiä, joissa koirien muotiluomuksia esittelevät vähintäänkin yhtä tyylikkäästi pukeutuneet ihmiset.³¹

Eläimistä on tullut esineen tai tuotteen kaltaisia. Niitä voidaan muokata oman maun mukaiseksi, osaksi omaa identiteettiä. Pukemisen ja koristelun lisäksi koiria myös värjätään. Koiran turkin värjäämistä ja leikkaamista erilaisiin

17 TURUNEN 2011, 14 18 TUAN 1984, 2 19 TUAN 1984, 4 20 NOUSIAINEN 2010 21 IBID

22 COLLIER 1921, 54 23 TUAN 1984, 102 24 TUAN 1984, 107; 164

25 KLEMETTILÄ 2013, 37 26 [HTTP://WWW.KENNELLIITTO.FI/KOIRAT/KOIRARODUT-JA-ROTUMAARITELMAT](http://www.kennelliitto.fi/koirat/koirarodut-ja-rotumaaritelmat)

27 HOMANS 2012, 155 28 FOGLE 1997, 90 29 FOGLE 1997, 38 30 VÄNSKÄ 2012, 231

31 NY PET FASHION SHOW

muotoihin kutsutaan nimellä *creative grooming* (luova trimmaus). Aasiassa ja Yhdysvalloissa koirien värjäämiselle ja koristelulle on omia kilpailuja, joissa koirista tehdään muutamassa tunnissa leikkaamalla ja värjäämällä mitä mielikuvituksellisia olentoja. Yleistä on esimerkiksi ison, pörröisen koiran värjääminen siten, että se näyttää pandakarhulta. Värjäämiseen saattaa kuulua myös naamiointi: harmaaksi värjätty koira saatetaan koristaa norsun kärsällä, tai keltaiseksi värjätty pikkukoira linnun nokalla.

2.4. Koira vai lapsi?

Suhteemme eläimiin on muuttunut voimakkaasti sadan vuoden aikana. Aiemmin eläimiä käytettiin kuin koneita, nyt niistä on tullut meille kaksi ääripäätä: raaka-ainetta tai ihmiseen verrattavia perheenjäseniä.³² Kun kana viettää elämänsä tehotuotantolaitoksessa, koiraa hemmotellaan ja kohdellaan kuin ihmistä. Niille on tarjolla vaatteita, *pawdicurea*, kylpylähoitoja ja mitä erilaisempia asusteita, vaatteita, peruukkeja, turkin värjäysaineita, koruja ja kynsilakkoja. Monesti lemmikit elävät ihmisen kaltaista elämää. Niillä on ihmisten nimet, ne syövät teollisesti tuotettua ruokaa, ja niillä on samoja sairauksia kuin ihmisillä, syöpää, epilepsiaa ja diabetesta. Lemmikeille on tarjolla kuitenkin myös huippuluokan terveydenhoitoa, aivan kuten ihmisille.³³

Kulutusyhteiskunta määrittelee meitä myös lemmikin omistajina. Kiintymystä ja rakkautta eläimiin osoitetaan ostettavien tavaroiden kautta, ja lemmikkien tarvikkeet ja ruoat ovat miljardibisnes.³⁴ Kuten lapsille, lemmikeille halutaan antaa parasta mahdollista, ja lemmikkiteollisuus hyötyy. Ihmisen kaltaisena nähty olento saa kalliimpaa ruokaa, kuin se, jota ei koeta inhimillisenä.³⁵ Kun terveellisestä ruoasta tulee trendikästä, myös lemmikin on saatava laadukkainta mahdollista ruokaa. Ihmiset innostuvat raakaruoasta, koirilla on muotia BARF-ruokavalio (Bones and Raw Food). Oma koti sisustetaan design-esineillä, ja myös lemmikillä on oltava tyylikkää kaulapannat, ruokakupit ja pedit. Lemmikeistä on tullut jonkinlaisia eläimen ja ihmisen välimuotoja, ja niiden ei välttämättä edes mielletä kuuluvan eläinkuntaan³⁶.

Lemmikki voi olla perheenjäsenen asemassa, ja suhde lemmikkiin voidaan kokea usein samanlaisena kuin suhde lapseen. Lemmikkien kanssa leikitään, niille lässytetään ja niihin viitataan “vauvoina”.³⁷ Naispuoliset koiranomistajat kutsuvat itseään usein koiransa äidiksi. Koiran näkeminen lapsenkaltaisena mahdollistaa itsen näkemisen koiran “vanhempana”. Sosiologi Jessica Greenebaumin tutkimuksen mukaan ihmiset voivat identifioida itsensä sukupuolen mukaan myös koiran isäksi ja äidiksi, joilla on eri roolit vanhemmuudessa. Lisäksi koirilla saatetaan nähdä olevan lasten tapaan erilaisia persoonallisuuksia.³⁸ Leena Kaukion mukaan

koiranomistajat myös kohtelevat koiriaan kuin ihmisiä: niiltä muuan muassa pyydetään anteeksi, jos niihin on vahingossa törmätty tai niille on tiuskaistu³⁹.

Myös fyysiset lapsenkaltaiset ominaisuudet koirissa viehättävät meitä. Ominaisuudet kuten iso otsa, korkeat poskipäät, isot silmät, lyhyet raajat ja kömpelöt liikkeet saavat meidät pitämään koiria söpöinä ja laukaisevat hoivavietin. Myös koirien käytös, kuten itkeminen (vinkuminen), seuraaminen ja riippuvuus muistuttavat meitä lapsista.⁴⁰ Lapsenkaltaisia ominaisuuksia voidaan korostaa jalostamalla. Se tapahtuu pikkuhiljaa valitsemalla jalostukseen yksilöitä, joilla tietyt ominaisuudet korostuvat⁴¹. Jalostuksen tuloksena joillakin koiraroduilla kuono on lyhentynyt, silmät ovat suurentuneet ja raajat lyhentyneet. Nämä ominaisuudet muistuttavat meitä ihmislapsista ja siksi miellyttävät silmää.

2.5. Inhimillistäminen ja väärinymmärtäminen

Kissalle on helppo kuvitella ääni, jolla se puhuu, ja laittaa sen suuhun sanoja. Sen naukaisuissa on selviä sävyeroja, joiden perusteella kuvittelen ymmärtäväni, mitä se haluaa sanoa minulle. Jos kissa makoilee jossain ja tulen silittämään sitä, se saattaa päästää pienen naukaisun, joka mielestäni tarkoittaa “hei”. Kovempiääninen, vaativa nau’unta taas tarkoittaa “anna ruokaa” tai “haluan ulos” ja kyyhkysmäinen kujerrus yleistä hyvän mielen äännähdystä tai sitä, että kissa sanoo “hyvä on”. On mielestäni hauskaa liittää kissan käytökseen ihmisen käyttösalleja. Kissa esimerkiksi mielestäni usein “laiskottelee”, “vaatii” tai “kiusoittelee”. Se saattaa näyttää ilkeikurisuelta, ystävälliseltä tai juonikkaalta. Saan itseni kiinni sellaisista ajatuksista, kuten ”Ipa on loukkaantunut” tai ”Ipalla on ollut minua ikävä”.

Giovanni Aloï kirjoittaa teoksessa *Art and Animals* eläinten merkityksestä meille nykypäivänä. Olemme eläinten ympäröiminä lapsesta saakka. Eläimet ovat seuranamme niin nallekarhujen, eläinkirjojen ja -elokuvien kuin lemmikkien ja eläintarhojen muodossa.⁴² Toisaalta nämä eläinhahmot eivät välttämättä muistuta enää luonnonvaraisia eläimiä. Kun tutustumme eläimiin satuolentojen, piirrettyjen ja ylijalostettujen lemmikkien kautta, se vaikuttaa eläinsuhteeseemme.⁴³ Eläinten itsestäänselvyys ympärillämme, ja epärealistinen käsitys, niistä näkyy myös ihmisten suhtautumisessa lemmikkeihinsä. Niille annetaan helposti inhimillisiä ominaisuuksia.

Ihmiselle kehittyä 3–4 vuoden iässä kyky nähdä muut itsenäisinä, älyllisinä olentoina joilla on oma tahto, tunteet ja ymmärrys. Kun tämä kyky ylikorostuu, inhimillisiä ominaisuuksia, tunteita tai tarkoituseriä aletaan liittää myös eläimiin ja elottomiin esineisiin. Tätä kutsutaan *antropomorfismiksi*. Antropomorfismin taustalla on ihmismielen pyrkimys rakentaa johdonmukaisuuksia ja jatkuvuutta sekä selkeyttää monitulkintaisia asioita. Eläimet, joiden kanssa ollaan päivittäin

32 BERGER 2009, 22–23 33 FUDGE 2008, 15, TURUNEN 2011, 100

34 GREENEBAUM 2004; PIETILÄINEN 2013 35 HOMANS 2012, 8 36 TURUNEN 2011, 9

37 ARCHER 1997, 241 38 GREENEBAUM 2004

39 KAUKIO 2002, 56–57 40 ARCHER 1997, 241, FOGLE 1997, 17 41 TURUNEN 2011, 100

42 ALOI 2012, XVI 43 TURUNEN 2011, 19

tekemisissä, mielletään ihmisen kaltaisiksi, ymmärtäviksi olennoiksi.⁴⁴ Eläimillä ajatellaan olevan inhimillisiä tunteita tai tarkoituseriä.

John Bergerin mukaan erottava tekijä ihmisten ja eläinten välisessä kanssakäymisessä on kielen olemassaolo. Eläimen hiljaisuus, kielen puuttuminen, pitää sen etäisenä ja erottavana ihmisestä, Toisena.⁴⁵ Kielen puuttumista ei aina muisteta, ja lemmikeille puhutaan niin kuin ne kykenisivät ymmärtämään meitä. Puhe on kuitenkin useimmiten samankaltaista kuin lapsille osoitettu puhe: kysyjä, kysymyksiä, yksinkertaisia lauseita, lässytystä ja asioiden toistoa⁴⁶. Kun eläin ei puhu, meillä on mahdollisuus laittaa sanat niiden suuhun⁴⁷. Kuvittelemalla lemmikin ajattelevan ihmisen lailla tai puhuvan ihmisen kielellä voimme ylläpitää sitä kuvaa, mikä meillä on lemmikin ”persoonasta”.

Viestimme eläimille kuten ihmisille, mutta eläimen omia viestejä on helppo ymmärtää väärin, sillä se käyttää kieltä ja kommunikoi eri tavalla kuin ihminen. Emme välttämättä ymmärrä tai muista sitä, että eläin viestii meille kuten toisille eläimille. Kuvittelemme, että ihmisten ja eläinten kasvoniilmeet ovat yhtäläisiä, ja tulkitsemme niiden eleitä ja ilmeitä, kuin ne olisivat ihmisen tekemiä. Esimerkiksi koiran voi kuvitella nauravan, kun se todellisuudessa näyttää hampaitaan hermostuksissaan⁴⁸. Mutta koska hymyilevät kasvot viehättävät meitä, on hymyilevän näköiseksi jalostettu shiba inu -rotuinen koira saanut suursuosion *doge*-meemin kautta (kuva 2)⁴⁹.

Yleinen on myös käsitys, että koira tuntee syyllisyyttä, kun sitä torutaan sen tekemistä tuhoisista. Syyllinen katse on kuitenkin todistettu inhimillistämisen aiheuttamaksi myytiksi, joka johtuu koiran reaktiosta omistajan syytökseen eikä koiran tuntemasta syyllisyydestä⁵⁰. Tässäkin tapauksessa koiran inhimillisenä koettu ”katuva” katse viehättää ihmisiä, ja koiran syyllisyys -aiheelle on omistettu kokonainen internetsivusto, Dog Shaming. Sivustolla julkaistaan kuvia koirista katuva ja syyllisen näköisinä (kuva 3). Koirien kanssa samaan kuvaan on sijoitettu myös kyltti, jossa kerrotaan, mitä pahaa koira on tehnyt.

2.6. Samankaltaisuus

Eläinten käytöksen inhimillistämisen lisäksi myös niiden kasvopiirteet mielletään helposti ihmiskasvojen kaltaisiksi. Giambattista della Portan jo 1500-luvulla julkaistussa teoksessa *De Humana Physiognomonia Libri IIII* verrataan ihmisen kasvopiirteitä eläimen kasvoihin (kuva 4). Pitkäkuonoisen koiran luppakorvat vertautuvat ihmisen kihariin hiuksiin, pitkä kuono taas kyömynenään. Siilitukka nähdään samankaltaisena kuin sian harjas.

Ihmisen ja eläimen näkemistä samankaltaisina hyödynnetään runsaasti internetissä ja muun muassa mainonnassa. Subaru mainosti vuonna 2014 autojaan Dog Tested -mainoksilla, joissa kuvitteelliset koiraperheet käyttivät autoja. *In the*

Kuva 2: Doge.
Internet-meemi.

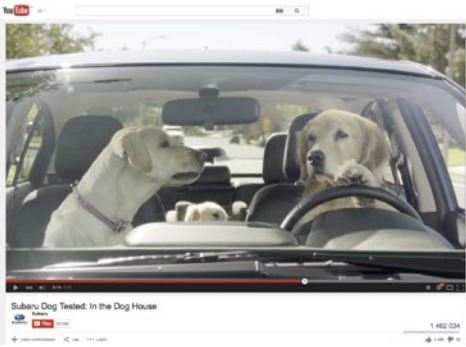

Kuva 3:
Dogshaming.com

44 ARCHER 1997, 252; SERPELL 2003, 437-438 45 BERGER 2009, 14 46 ARCHER 1997, 252
47 FUDGE 2008, 52 48 FUDGE 2008, 53-54 49 KNOW YOUR MEMES 50 HOROWITZ 2009

Kuva 4: Giambattista della Porta:
De humana physiognomonia libri IIII

Kuva 5: Subaru Dog Tested:
In the Dog House

Kuva 6:
Samuel L. Dogson

Dog House-mainoksessa (kuva 5) “isä” koira ajaa autoa, “äiti” istuu etupenkillä ja “lapset” takapenkillä. Auto pysähtyy liikennevaloihin, ja ohi kävelee hurmaava puudelineiti. Isä katsoo puudelin perään ja äiti tuijottaa vihaisena. Kun koirat asetetaan ihmisen paikalle, mainoksesta saadaan sekä hauska että mieleenjäävä. Auto-merkistä tehdään sympaattinen koirien avulla.

Usein mielestämme onkin hauskaa, jos eläin näyttää ihmiseltä. Kliseen mukaan koirat ovat omistajiensa näköisiä tai toisinpäin. Voimme kokea hauskaksi myös sen, jos koirille puetaan vaatteita, koruja, hattuja tai muita ihmisten asusteita. Näin koirat asetetaan ihmisen asemaan. Myös värjäämällä koirien karvoja (kuten värjäämme omia hiuksiamme) koirista tehdään ihmismäisempiä. Samankaltaisuuden hauskaksi kokeminen voi johtua siitä, että lähtökohtaisesti koemme eläimen erilaiseksi, Toiseksi, ja samankaltaisuus kääntää ajatuksen pääläelleen. Eläimen ja ihmisen yhdennäköisyyttä ja sen hauskuutta hyödynnetään laajasti internetin eläinvideoissa, kuvissa ja internet-meemeissä. Sosiaalisessa mediassa kiersi kuva otsikolla *Possibly the best Samuel L. Jackson picture ever* (kuva 6). Kuvassa koiran päälle on puettu mustat kulmikkaat silmälasit ja Kangol-merkinen hattu, tunto-merkit, jotka yhdistetään näyttelijä Samuel L. Jacksoniin. Kuvassa olevat merkit yhdistyvät mielessäni Samuel L. Jacksonin stereotypiaan, ja mielikuva on ilmeinen. Hyödynnän koirakuissa inhimillistämistä ja väärinymmärtämistä sekä ihmisen ja eläimen näkemistä samankaltaisina. Käsittelem kuvia seuraavassa luvussa.

Lemmikin

kuva

3.1. Taustaa

Kuvasin koiria neljän vuoden ajan sekä Suomessa, Espanjassa että Iso-Britanniassa. Olen kuvannut koiria tasaiseen tahtiin, mutta suurin osa kuvista on otettu kahden viime vuoden sisällä. Projekti jatkuu edelleen. Hain eri maista kattavaa käsitystä erilaisista lemmikkikoirista, koirien kodeista ja siitä, millaisia ilmiöitä koiran pitämiseen liittyy. Kuvat ovat jotain dokumentin ja lavastetun välillä. Käytän kuvauspaikalta löytyvää rekvisiittaa, mutta saatan järjestellä asioita uudestaan riippuen halutusta vaikutelmasta. Ensimmäiset kuvat olivat koirista niiden kotonan, ja studiossa otetut kuvat tulivat mukaan myöhemmin. Viimeinen osa sarjaan on ollut värjättyjen, puettujen ja muuten koristeltujen koirien kuvaaminen.

Koirien löytäminen kuvauksiin oli tapauksesta riippuen joko helppoa tai vaikeaa. Perheenjäsenenä pidetystä koirasta halutaan muotokuvia samoin kuin lapsista, ja useimmat mallit löytyivät helposti. Osa koirista on tuttuja koiria, osan sain kuvattavaksi Facebookissa kyselemällä, ja osan löysin kadulta kaupungilla kulkiesani. Pääosin ihmiset suhtautuivat myönteisesti jopa siihen, että tuntematon henkilö kadulla pyytää päästä kuvaamaan heidän kotiinsa. Jotkut kuvista ovat taas syntyneet niin, että omistajat ovat nimenomaan toivoneet koiriansa kuvattavan sarjaan.

Vaikeinta oli päästä kuvaamaan värjättyjä koiria. Suomesta käsin niitä on vaikea löytää, koska ilmiö ei ole täällä yleinen. Sain selville, että Pekingissä on *pet spa*, jossa koiria värjätään, ja koetin löytää sitä Kiinan-matkallani, mutta tehtävä osoittautui kielimuurin takia mahdottomaksi. Tutustuessani ilmiöön laajemmin minulle selvisi, että koirien värjäys ja trimmaus erilaisiin muotoihin ja kuvioihin, *creative grooming*, on iso ilmiö Aasian li-

säksi Yhdysvalloissa, ja värjäyksestä järjestetään useita kisoja vuosittain. Myös Euroopassa värjäystä harrastetaan jonkin verran. Lähin värjäyskilpailu löytyi Kentistä, Iso-Britanniasta, ja lähdin sinne kuvaamaan.

Projekti kohtasi paljon vastatuulta. Kuvauslupaa en saanut, mutta koska Lontoon-lennot olivat halvat ja olin jo löytänyt Facebookin kautta yhden vaaleanpunaisen koiran kuvattavaksi, päätin lähteä joka tapauksessa katsomaan kisoja. Päästyäni paikan päälle minulta kiellettiin kuvaaminen koko tapahtuman ajan, myös puhelimen kameralla. Sain kuitenkin kilpailun jälkeen kuvata koiria kilpailualueen ulkopuolella. Ennen kilpailua olin käynyt mielessäni läpi erilaisia kysymyksiä katsoessani kuvia värjättyistä koirista. Millainen ihminen haluaa tehdä tuollaista? Miksi? Häpäistääkö koirat? Kärsivätkö ne? Kilpailuissa kuitenkin tuntui, että koirat itseasiassa pitivät siitä. En usko, että ne tajusivat olevansa vaaleanpunaisia vaan sen, että niihin kohdistettiin huomiota, niitä kammattiin ja silitettiin useita tunteja. Ennen kilpailua mielessäni ollut kysymys, *onko tämä eettistä* vaihtui kysymykseen, *miksi haluamme tehdä koirille näin?*

3.2. Kuvaustilanne

John Bergerin mukaan se, että kykenemme itse näkemään, tarkoittaa myös sitä, että ymmärrämme sen, että meidätkin voidaan nähdä. Tämä vastavuoroinen näkeminen on Bergerin mielestä perustavampi kommunikaation väline kuin vuoropuhelu.⁵¹ Muotokuvaustilanteessa kaksi “näkiää” kohtaavat, toinen katselijan, toinen katsotun roolissa. Muotokuvaan asettunut henkilö tiedostaa lähes poikkeuksetta, että hän on katseen alaisena ja tulee nähdyksi. Tämä vaikuttaa hänen tapaansa olla kuvassa ja poseerata. Katselijan ja katsotun välillä on myös valtaasetelma, jossa katselija, eli kuvaaja, on ylilyöntiasemassa. Kuvaajalla on valta esittää kohteensa sellaisena kuin haluaa, ja kuvattava on tilanteessa alisteinen kuvaajan näkemykselle. Tästä johtuen kuvaustilanne voi tuntua mallista epämukavalta.

Susan Sontag käyttää esimerkkinä kuvaajan vallasta ja oman näkemyksen esittämisestä FSA-projektin valokuvaajia, jotka dokumentoivat 1930-luvun Yhdysvalloissa köyhiä maanviljelijöitä. Vaikka tarkoituksena olikin esittää “todellisuutta”, he pyrkivät saamaan kuvatuille henkilöille sellaisen ilmeen ja katseen, joka tuki heidän omia käsityksiään siitä, miltä köyhyys ja kurjuus näyttää. Tämä tapahtui kuvaamalla useita ruutuja suoraan edestä, kunnes haluttu katse oli tallennettu filmille. Kuvaajat siis kuvasivat aiheitaan omien arvokäsitystensä kautta.⁵²

Sontag esittää, että kuvatessaan henkilöä omien näkemystensä valossa valokuvaaja esineellistää kohteensa⁵³. Myös Barthesin mukaan valokuvaustilanteessa tapahtuu hetki, jolloin kuvattava tuntee muuttuvansa subjektista objektiksi⁵⁴. En usko, että kuvattava ajattelee asiaa näin konkreettisesti, mutta hän voi ainakin alitajuisesti tuntea olevansa katseen alainen ja tulevaisuuden esineellistetyksi.

Kuvaaja käyttää siis valtaa myös alistamalla mallinsa katseen kohteeksi. Kuvaustilanne voi tuntua mallista uhkaavalta, epämukavalta tai kiusalliselta. Muotokuvaan asettunut ihminen tietää, että kuvaajalla on valta esittää hänet haluamallaan tavalla. Sontagin sanoin, *ihmiset pelkäävät kameran paljastavan heissä jotain epähyväksyttävää*⁵⁵. Kuvaajan voi ajatella olevan hyökkääjä ja kameran hyökkääjän väline⁵⁶. Kameralla ikään kuin ammutaan mallia kohti (vrt. eng. *shooting*). Kuvaajan katse on piilotettu kameran taakse, eikä katseella tapahtuva kommunikaatio ole mahdollinen. Sontag kirjoittaa kuvaustilanteen hyökkäävyydestä seuraavasti:

Kuvattavalle ihmiselle tehdään väkivaltaa, sillä hänet nähdään silloin tavalla, jolla hän ei itse koskaan itseään näe; hänestä tiedetään jotain sellaista, jota hän ei itse koskaan voi tietää. Ihmiset muutetaan esineiksi, jotka vertauskuvallisessa mielessä voidaan omistaa.⁵⁷

Kuvaajan ja kuvattavan välille muodostuu jännite, jota muotokuvaajat usein yrittävät purkaa eri keinoilla saadakseen kuvattavan rennommaksi. Klassinen tilanne on, että malli pyytää kuvaajaa kertomaan vitsin, jotta hän nauraisi. Kuvattava on usein hyvin tietoinen siitä, että häntä katsellaan ja saattaa tehdä tietoisia ilmeitä ja poseerata. Hän esittää kameralle ilmeitä, jotka ovat erilaisia kuin hänen yksityiset, ei-kameralle tarkoitetut ilmeensä.⁵⁸

Roland Barthes kuvailee kameran edessä poseeraamisen tapahtumaa seuraavasti:

Päätän antaa kevyen, mielellään “arvoituksellisen” hymyn karehtia huulilleni ja silmiini: siitä soisin näkyvän, paitsi luonteenominaisuuksiani, myös huvittuneen tietoisuuteni koko valokuvausrituaalista: mukaudun sosiaaliseen leikkiin, poseeraan, tiedän sen, haluan teidänkin tietävän sen [––].⁵⁹

Malli on siis tietoinen kameran edessä tekemistään asioista ja siitä, miten ne saattavat vaikuttaa kuvaan. Kuvaajan tehtävä on tehdä valinta, koettaako saada kuvattavaa luopumaan maneereistaan vai käyttääkö niitä hyväkseen. Kun kuvaatankin ihmisen sijaan koiraa, tilanne muuttuu. Kuvaustilanteeseen voi muodostua jännitteitä, mutta eri syistä kuin ihmisten kanssa. Koira ei käy läpi ajatuksia siitä, miltä näyttää kuvassa, tai tunne alitajuisesti tulevansa esineellistetyksi. Kiusallisuus tai jännite ei muodostu sen takia, että koira kokisi olevansa katseen alaisena, tai sen tietoisuudesta itsestään kameran edessä. Se ei pohdi, miltä se näyttää, miten ehkä haluan sen esittää tai miltä valmis kuva näyttää.

Kun kuvasin koirista kasvokuvia studiossa, käytin oikeastaan samoja keinoja kuin aiemmin mainitut rsa-projektin kuvaajat kuvatessaan köyhyyttä. Halusin esittää koirat ihmismäisinä, sellaisessa asennossa, joka saa niiden ilmeet muistuttamaan ihmiskasvojen ilmeitä. Halusin myös kuvata koirat mahdollisimman neutraalisti, jotta katsojan huomio kiinnittyisi siihen, miltä niiden kasvot ja silmät näyttävät. Koetin saada koirat katsomaan suoraan eteenpäin, jotta katsekon-takti olisi suoraan kameraan. Tähän tarvittiin useita ruutuja, joissa katseen suunta saattoi muuttua vain vähän.

Kuvatessa käytin kaikkia mahdollisia keinoja huijatakseni koiran sellaiseen asentoon, että pystyin mielessäni näkemään sillä jonkin ihmismäisen ilmeen tai tunnetilan. Se ei aina ollut helppoa, vaan välillä pelkän suoraan kameraan katsovan katseen aikaansaaminen vaati monenlaisia keinoja. Koiraa ei voinut kuvata kutsua omalla nimellään, sillä silloin se lähti helposti tulemaan kohti. Sen huomio piti kiinnittää muilla tavoilla, kuten erikoisilla äänillä. Kuvaustilanteessa matkin muun muassa kissan naukaisua ja tuulen suhinaa. Koiran leluja heiteltiin ilmaan ja minua päin, ja koiran herkkupaloja heiteltiin kameran edessä. Teimme mitä vain, jotta koiran huomio saataisiin käännettyä kohti kameraa.

Vaikka koiraa kuvattaessa tilanne on ratkaisevasti erilainen kuin ihmisiä kuvatessa, jännitystä saattoi silti olla ilmassa. Oikeastaan se, mikä koiraa kuvatessa puuttui oli kiusallisuuden tunne. Osa koirista jännitti minua tai outoa tilannetta ja studion välkkyviä valoja. Koirat saattoivat olla varautuneita, ja niiden ilmeestä saattoi nähdä jotain, ehkä jännitystä, pelkoa tai epävarmuutta minua kohtaan. Koira saattoi hakea turvaa omistajastaan ja katsoa häneen päin. Kuvauksessa pyysin usein omistajan mahdollisimman lähelle kameraa, jotta saisin koiran katseen houkuteltua kameran suuntaan. Studion ulkopuolella kuvaaminen oli helpompaa, koska koira oli useimmiten kotonaan tai muuten itselleen tutussa ympäristössä. Se saattoi aluksi jännittää, mutta rentoutui useimmiten paikalleen helposti. Osa koirista rentoutui niin paljon, että ne nukahtivat kuvauspaikalle.

Kuvaustilanne saattoi olla myös kaikkea muuta kuin jännittynyt, jopa riehakas. Tätä tapahtuu omista kuvauksissani harvoin kun kuvataan ihmisiä. Jotkut koirat olivat niin innokkaita, etteivät millään malttaneet pysyä kuvattavina vaan lähtivät innoissaan minua kohti pysyttyään sitä ennen paikallaan vain muutamia sekunteja. Vain muutamien koirien kohdalla kävi niin, etteivät ne pysyneet ollenkaan paikallaan, ja kuvaaminen ei onnistunut lainkaan. Välillä kuvan saamisessa oli kyse sekuntien sadasosista.

Koiraa kuvatessa pelaan eri säännöillä kuin ihmisten kanssa. Olen kuvaustilanteessa vallankäyttäjä, “hyökkääjä”, mutta minun ei tarvitse voittaa kenenkään luottamusta, vaan voin käyttää kuvaajan valtaa vapaasti. Tavoitteenani ei myöskään ole saada esiin “mallin todellista olemusta”, kuten muotokuvan tarkoitus usein määritellään. Usein kuvatessani ihmisiä pohdin sitä, tunteeke malli itsensä mukavaksi, ja rentoutuuko hän kuvaustilanteessa, mutta koirien kanssa tätä ei tarvinnut tehdä. Koiria kuvatessa kaikki perustuu huijaamiseen, ihmis-keskeisiin käsityksiin kasvoniilmeistä ja sellaisten tilanteiden luomiseen, että saan sopivaksi kokemani ilmeen tallennettua kuvaan.

55 SONTAG 1984, 84 56 TIMO KELARANTA, SUULLINEN TIEDONANTO 2013

57 SONTAG 1984, 20, SUOM. CEDERSTRÖM & VIRTANEN 58 SONTAG 1984, 39

59 BARTHES 1985, 17, SUOM. LEHTO, LINTUNEN & SIRONEN

3.3. Kuvien elementit ja tyyli

Käytän useimmiten valokuvaa välineenä minua kiinnostavan asian tutkimiseen, en niinkään ilmaistakseni valokuvallisten keinojen avulla jotain. Kuvieni tyyli on lähellä valokuvatutkija Charlotte Cottonin määrittelemää deadpan-estetiikkaa: epäemotionaalista ja neutraalia esittämistä, josta puuttuu kuvaajan henkilökohtainen näkökulma⁶⁰. Pääaihe on sommiteltu suunnilleen kuvan keskelle, ja kamera on samalla tasolla mallin kanssa. En halua arvottaa aihetta kuvaamalla sitä esimerkiksi ala- tai yläkulmasta, vaan esittää sen mahdollisimman neutraalina. Pidän kuvat pelkistettyinä, jotta se korostuisi, mitä kuva esittää.

Koirien kuvat voi jakaa karkeasti kolmeen eri kategoriaan: tiukasti rajatut studiomuotokuvat, joissa koira katsoo kameraan, miljöössä otetut kokovartalomuotokuvat, joissa koira ”poseeraa” ja katsoo kameraan sekä miljöömuotokuvat, joissa koira katsoo pois päin kamerasta. Kuvatessani en ole tiedostaen ajatellut näitä tyyliä, vaan ne ovat muotoutuneet ajan kanssa. Ainoat kuvat, joissa minulla oli selkeä konsepti, ovat passikuvamaiset studiomuotokuvat.

David Bate määrittelee teoksessa *Photography: The Key Concepts* muotokuvissa esiintyvät neljä tärkeintä elementtiä: *kasvot, poseerauksen, vaatetuksen ja lokaation*. Elementit yhdessä valokuvallisten keinojen kuten valaisun ja syväterävyyden kanssa muodostavat perustan siitä, mitä kuva viestii.⁶¹ Kuvassa olevan rekvisiitan, kuvauspaikan, mallin asennon ja ilmeen avulla kuvan katsoja voi muodostaa konnotaatioita henkilön elämästä, mielialasta ja siitä, millainen hän on. Samoja elementtejä hyödynnän myös koirien muotokuvissa, mutta koska koiran voi nähdä kuvassa ihmisen kaltaisena, sitä alkaa helposti verrata ihmiseen ja ihmisen piirteisiin. Kuvassa olevat asiat ja se, miltä koira näyttää, antavat vihjeitä koiran kuvittelusta elämäntavoista, tunnetilasta ja luonteesta, aivan kuten ihmistenkin muotokuvissa. Studioissa otetuissa kasvolähikuvissa huomio kiinnittyy koirien kasvopiirteisiin, ilmeeseen ja katseeseen, kun taas miljöömuotokuvissa asennolla ja taustalla on suurempi merkitys.

3.3.1. Kasvot ja studiomuotokuvat

Baten muotokuvan elementeissä käyttämä määritelmä *kasvot* sisältää mallin ulkonäön, hiustyylin ja kasvojen ilmeen⁶². Studioissa otetuissa passikuvamaisissa koirien lähikuvissa kasvot ovat tärkein elementti. Kuvat on rajattu lähelle, ja niistä puuttuu tunnistettava tausta, jolloin kaikki kuvan merkitykset rakentuvat koiran ulkonäön ja ilmeen varaan. Yksiväristä taustaa vasten kuvatuissa kuvissa sosiaalisia konnotaatioita ei voida luoda. Baten mukaan passikuvat keskittyvät ihmisen identiteetin esiintuomiseen, kun mielialaa tai luonnetta kuvaavat keinot on poistettu. Erilaiset kasvot aiheuttavat erilaisia konnotaatioita siitä, millainen ihminen on.⁶³

Pyrin kasvokuvissa mahdollisimman neutraaliin ilmeeseen ja asentoon, jotta katsojan huomio kiinnittyisi kasvojen tutkimiseen. Millaiset ne ovat? Valitsin

kuviin pitkälle jalostettuja koirarotuja, joiden kasvot saattavat muistuttaa enemmän ihmiskasvoja jalostuksen tuloksena. Vaikka koirilla ei ole ihmisten kasvonilmeitä, niiden kasvoja katsoessa alkaa hakea vertauskuvia ihmiseen.

Mallin silmät ja katse ovat muotokuvan tärkeimpiä elementtejä. Silmät paitsi vastaanottavat, myös lähettävät informaatiota ja kommunikoivat muiden kanssa. Katseella viestitään. Katse voi olla vihamielinen, rakastunut tai ahdistunut.⁶⁴ Silmien kautta voimme siis sekä viestiä että tulkita tunnetiloja. Myös katseen suunnalla on väliä. Suora katse viestii avoimuudesta, katsojasta pois päin käännetty katse taas salaperäisyydestä tai ylevyydestä⁶⁵. Katse onkin yksi tärkeimmistä ihmisten välisen vuorovaikutuksen tekijöistä⁶⁶. Myös kasvojen ilmeillä luodaan muotokuvissa tärkeitä merkityksiä. Niiden avulla tulkitsemme mallin tunteita, luonnetta ja temperamenttia. Suun ilmeiden kautta voidaan tulkita iloa, surua, vihaa tai muita tunteita, ja silmät voidaan nähdä esimerkiksi eläväisinä, mulkoilevina tai viettelevinä.⁶⁷

Koiran näkeminen ihmismäisenä ja sen kasvoniilmeiden ja eleiden väärin tulkinta vaikuttavat ratkaisevasti siihen, kuinka näemme sen kuvassa. Usein kuulee sanottavan, että hyvä muotokuva kuvastaa mallin persoonaa tai sielua, ja myös koirien kuvia katsoessa mieleni alkaa rakentaa niille persoonaa. Koirien ja ihmisten muotokuvissa on kuitenkin se ero, että niissä voi nähdä jaottelun *henkilöön ja lajin edustajaan*. Ihmisen kuvaa katsoessani näen kuvassa henkilön, persoonan, koiran kuvaa katsoessa taas esimerkiksi mopsin edustamassa mopseja koirarotuna, en Ilpo-mopsia. Eri koiraroduille ominaiset piirteet kuitenkin tekevät niistä ”eri henkilöiden” näköisiä, ja niitä tutkimalla voimme muodostaa mielessämme koiralle keinotekoisen identiteetin. Berger puhuu *näkemisen ja tietämisen* välisestä erosta: se, minkä tiedämme todeksi, ei vastaa sitä, mitä silmämme näkevät⁶⁸. Koiran kuvaa katsoessa tiedämme, että kuvassa on eläin, mutta suhtaudumme siihen kuin se olisi ihminen. Lyttynaamaisten rotujen roikkuvat posket ja otsarypyt yhdistyvät mielessäni keski-ikäen ylittäneisiin miehiin, puudeliin kiharat karvat ja sileäkarvaisten vinttikoirien sirouden taas yhdistän naisiin. Roikkuvat silmäluomet voi tulkita surumielisiksi, otsarypyt huolestuneisuudeksi. Kiharan karvan voi liittää kauneuteen ja hienostuneisuuteen, kun taas sotkuiset korvakarvat alkavat näyttää hiuksilta, joita ei ole pesty moneen päivään.

Kuvia katsoessa mieli alkaa kehittää koiralle tarinaa, luonnetta ja jopa nimeä. Katseesta alkaa hakea ilmettä, tunnetilaa, ja koiran kuvittelusta ilmeestä voi saada erilaisia mielikuvia. Silmissä voi nähdä epäilystä, kyllästymistä tai uhmaa, suun voi ajatella hymyilevän. Tämä perustuu stereotyyppioihin, erilaisten merkkien tyyppisiin olemuksiin⁶⁹. Ylöspäin käännetyt suupielet merkitsevät meille tyytyväisyyttä, kurtistetut kulmakarvat tuimaa ilmettä tai ihmetystä. Kuvassa *Nantoun Natascha* (kuva 7) shar-pein otsarypyt tekevät siitä mielestäni huolestuneen ja hieman suru-

Kuva 7: Maija Astikainen:
Nantoun Natascha

Kuva 8: Sophie Gamand,
sarjasta Prophecy

Kuva 9: Ralph Hargarten,
sarjasta A Dog's Life

mielisen näköisen. Kulmien alta kohdistettu katse näyttää alakuloiselta, kallistettu pää viittaa ihmettelyyn tai kysymiseen. Ulkoisista seikoista rypyt ja harmaat partakarvat viittaavat myös vanhuuteen. Koiran pienet, hieman muusta värityksestä poikkeavan väriset korvat näyttävät pakenevalta hiusrajalta. Näen kuvassa hieman ylipainoisen, elämäänsä vähän tyytymättömän eläkeläismiehen, Maurin.

Koiriin erikoistunut valokuvaaja Sophie Gamand on kuvannut sarjassaan *Prophecy* karvattomia koiria, jotka hänen mielestään muistuttavat filosofeja, profeettoja tai hulluja tiedemiehiä (kuva 8)⁷⁰. Koirien valkoinen karva ja rypyyinen iho ovat vanhuuden stereotypioita, ja joidenkin sarjan koirien harittava katse ja suusta ulostyöntävä kieli lisäävät mielikuvaa mielipuolesta professorista.

Ralph Hargarten on puolestaan keskittynyt koirien ilmeisiin sarjassa *A Dog's Life* (kuva 9). Hargarten on kuvannut koiria studiossa koettaen houkutella niiden kasvoille erilaisia ilmeitä samoilla metodeilla kuin ihmisiä kuvatessaan⁷¹. Koirat kurtistavat kulmakarvojaan, katselevat kulmiensa alta, tuijottavat paheksuen, keskittyvät silmät kiinni tai näyttävät hämmästyneiltä suurine mulkosilmineen. Koiralla luontaisesti alaspäin kääntyvät suupielet näen helposti pettymyksen merkinä. Koirien silmien ja pään asennon muutoksilla Hargarten saa aikaan suuriakin muutoksia kuvitellussa tunnetilassa.

3.3.2. Poseeraus ja poissaoleva katse

Baten määritelmän mukaan *poseeraus* muotokuvassa sisältää sekä mallin maneerit, olemisen tavan että asenteen. Poseeraus on retoriikan keino muotokuvassa. Silällä esitetään tai väitetään jotain, asennot muodostavat merkityksiä. Niiden avulla voidaan viestiä esimerkiksi voimaa, heikkoutta, hyvinvointia tai jännittyneisyyttä. Poseeraus voi olla mallin itse ottama tai kuvaajan ohjaama, jotta hän saisi aikaan tietyn mielikuvan.⁷²

Olemme tottuneet tulkitsemaan erilaisia asentoja ja ilmeitä tietyllä tavalla⁷³. Suoraan kameraan kohdistuva katse viestii rohkeudesta ja luottamuksesta. Ryhdikäs istuva asento taas viittaa ylpeyteen ja ojennettu pää uteliaisuuteen. Ristityt jalat viestivät naisellisuudesta ja vetäytyvyydestä, avoin haara-asento taas maskuliinisuudesta ja avoimuudesta, ehkä uhkaavuudestakin.

Koira ei asetu tietoisesti poseeraukseen, mutta sitä ohjailemalla tai valitsemalla hetki, jolloin se asettuu itse tiettyyn asentoon, syntyy kuvaan erilaisia konnotaatioita. Makaava, alaspäin katsova koira alkaa helposti näyttää masentuneelta. Makaava, kameraan katsova koira näyttää valppaammalta tai siltä, kuin se haluaisi sanoa: älä tule tänne häiritsemään. Istuvat, kameraan katsovat koirat taas näyttävät siltä, kuin ne esittelisivät ylpeänä kotejaan.

Asento vaikutti ratkaisevasti siihen, minkä kuvan koirasta valitsin sarjaan. Asennon tuli viestiä jotain ihmismäistä. Useissa ruuduissa koirat tuntuivat katsovan kameran ohi omistajaansa pyytäen lupaa liikkua, sillä ne oli useimmiten saatu

Kuva 10: Maija Astikainen:
Kuura, Kallio. 2 versiota.

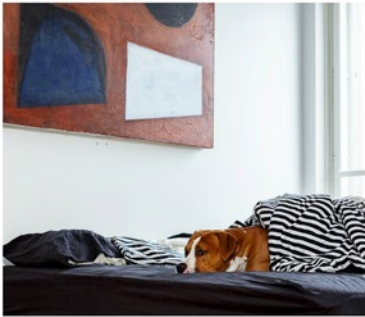

paikoilleen tiukalla *paikka*-käskyllä. Halusin kuvaan tunteen siitä, että koira oli yksin kotona (ja jopa niin, että koti olisi koiran, eikä ihmisen), vaikka omistaja oli oikeasti paikalla jokaisessa kuvauksessa ja avusti koiran saamisessa sellaiseen asentoon, missä sen halusin kuvata. Viereisellä sivulla on kaksi versiota kuvasta *Kuura, Kallio* (**kuva 10**). Version 1 hylkäsin, version 2 valitsin lopulliseksi ruuduksi Kuurasta. Isohko koira on vaivalla saatu istumaan pöydän takana olevalle penkille ja katsoo ensimmäisessä kuvassa omistajaansa päin. Koira näyttää melko tyytyväiseltä, vaikka asento ei olekaan sille luonnollinen. Toisessa kuvassa koira on hetkeksi siirtänyt katsettaan alaspäin ja hieman sivummalle, ja tunnelma kuvassa muuttuu. Hyväntuulisuudesta tulee masentuneisuutta, kun katseen suunta siirtyy alas. Ensimmäisessä kuvassa näyttää siltä, että koira on laitettu istumaan penkille, mutta toista kuvaa katsoessani alan kuvitella, että se on yksinäinen, elämäänsä kyllästynyt henkilö, joka on istunut penkille itse miettimään, mitäköhän tänään tekisi.

Poispäin kamerasta katsova katse viestii poissaolevuutta. Kuvattava tuntuu olevan omissa ajatuksissaan. Wolfgang Tillmansin valokuvassa *Jochen Taking a Bath* (**kuva 11**) nuori mies on kylvyssä. Hän katsoo alaspäin, ja kasvojen ilme näyttää jännittyneeltä. Mies ei kiinnitä kuvaajaan mitään huomiota. Kuvaa katsoessa tuntuu siltä, kuin tirkistelisi intiimiä hetkeä, ja ensimmäinen ajatus kuvaa katsoessa on se, mitä mies ajattelee. Tunnelma kuvassa on epämukava. Myös kuvassa *Jyrä, Arabia* halusin esittää koiran poissaolevana. Koira on puoliksi peiton alla sängyssä, omissa ajatuksissaan. Katse ei ole suunnattu kameraan, vaan sen ohi. Koiralle voi kuvitella ajatuksia ja tunnetiloja. Kuten Kuurankin, näen Jyrän kuvassa masentuneena.

Koirien inhimillistämistä asentojen kautta hyödynnetään voimakkaasti Edwin Henry Landseerin öljyvärimaalauksissa 1800-luvun alkupuolelta. Landseer esittää koirat hyvin ihmismäisinä. Maalauksia katsellessa koiriin voi yhdistää

Kuva 11: Wolfgang
Tillmans: Jochen
Taking a Bath, 1997 /
Maija Astikainen:
Jyrä, Arabia

Kuva 12: Edwin Henry Landseer:
The Old Shepherd's Chief
Mourner, 1837

Kuva 13: William Wegman:
Hunk, 1990

tunteita tai ominaisuuksia, kuten rohkeus, suru ja pitkästyminen. Niiden ilmeet ovat koiralle epätyypillisiä. Esimerkiksi teoksessa *The Old Shepherd's Chief Mourner* (kuva 12) koira on laskenut päänsä ruumisarkun päälle ja näyttää surevan lohduttomasti. Tärkein elementti surun tunteen muodostumisessa on koiran alaspäin käännetty katse. Myös koiran asento taaksepäin kääntyneine korvineen ja raskaasti arkun päällä lepäävine päineen muodostaa mielikuvan arkun päälle heittäytyneestä epätoivoisesta omaisesta.

Myös William Wegman hyödyntää ihmismäisiä asentoja ja rekvisiittaa kuuluisissa koiramuotokuvissaan. Teoksessa *Hunk* (kuva 13) Wegman on asettanut koiran kuntopyörän päälle pyyhe kaulallaan, asentoon johon koira ei itse koskaan menisi. Teoksen nimellä viitataan maskuliinisuuteen ja machouteen. Kuvan koira katsoo hieman kulmiensa alta kohti kameraa. Sen asento on ryhdikäs, koira näyttää bodatulta, ja kaikki siinä viestii itsevarmuutta.

3.3.3. Lokaatio, vaatetus ja rekvisiitta

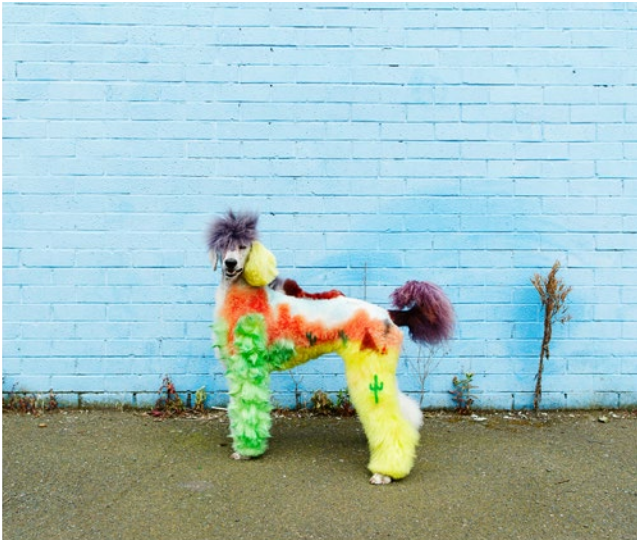
Myös paikka ja kuvassa käytetty rekvisiitta luo kuviin konnotaatioita. Baten mukaan *paikka* (location) sisältää kuvauspaikan tai lavastetun taustan, joka antaa viitteitä henkilön sosiaalisesta ympäristöstä. Myös rekvisiitta vaikuttaa kuvan retoriikkaan. Onko asunto koristeellinen vai rähjäinen? Mitä esineitä mallin ympärillä on? *Vaatetuksen* avulla taas voimme tehdä päätelmiä kuvatuksen sosiaalisesta asemasta ja identiteetistä, sukupuolesta, kulttuurista, luokasta ja arvoista.⁷⁴

Kun koirat kuvataan ihmisasunnoissa, ne alkaa nähdä ihmismäisempinä. Mieli asettaa koiran paikalle ihmisen, joka on istunut tuoliin, makoilee sohvalla tai istuu masentuneena suihkussa. Kuten erilaisista kasvopiirteistä, myös erilaisista ympäristöistä alkaa tehdä johtopäätöksiä siitä, millainen ”tyyppi” on kyseessä. Onko malli rikas vai köyhä? Millaisia tavaroita hän on kerännyt ympärilleen? Mitä hän ehkä tekee työkseen? Rekvisiitan avulla kerrotaan tarinaa ja avataan henkilön taustoja. Koirien tapauksessa tarinat ovat tietenkin niiden omistajista, mutta alan kuvitella tavaroiden olevan koiran omia ja itse valitsevia.

Kuvatessani kuvaa *Bambi, Karjalohja*, ajattelin Esko Männikön kuvaa *Utajärvi, 1991* (kuva 14). Männikön Pohjois-Suomessa kuvaamien yksinäisten miesten kuvissa näkyvät asunnot kertovat heistä oman tarinansa. Seinälle on ripustettu tavaroita sekalaisessa järjestyksessä, ehkä sitä mukaa kun niitä on kertynyt. Täällä ei ole sisustettu trendien mukaan. Kuvassa näkyvät maalipurkit, työkalut ja satunnaiset koriste-esineet antavat vihjeitä henkilön harrastuksista ja elämäntavoista. Työkalut ja maalipurkit viittaavat tee-se-itse -mieheen, samoin kuin kuvan etualalla olevan nojatuolin käsinojan viritelty epämääräinen nahka-paikka. Männikön kuvien kodit vievät ajatukseni entisaikoihin, mummolaan, pois Helsingistä ja nykypäivästä. Kuvasin Bambi-koiran Karjalohjalaisella kesämökillä. Koska kuvauspaikka tavaroineen muistutti minua Männikön kuvista,

Kuva 14: Esko Männikkö:
Utajärvi, 1991 /
Maija Astikainen:
Bambi, Karjalohja

Kuva 15: Maija Astikainen:
Lacie, Kent

halusin kuvata Bambin samalla tavalla makaamassa kuin Männikön kuvaaman Utajärveläismiehen. Bambin taustalla olevat kaurisgobeliini, koristetyyny ja pyöröhirsiseinät toisaalta viittaavat menneisiin vuosikymmeniin, toisaalta taas 2010-lukuun jolloin samaiset asiat voidaan taas nähdä trendikkäinä. Bambin voi siis tulkita olevan joko samantyyppinen hahmo kuin Männikön utajärveläismies tai trendikäs kaupunkilainen kesämökillään.

Värjättyjen ja puettujen koirien kuvat ovat hieman erilaisia kuin muut koirakuvat, joissa mielestäni koirien näkeminen inhimillisenä vaikuttaa merkittävästi kuvan katsomiseen. Kuissa olevat rekvisiitat, koirien päällä olevat vaatteet ja värjätyt turkit, jotka voidaan lukea myös asusteisiin, vähentävät ihmismäistä suhtautumista koiraan. Sen sijaan ajatus kulkeutuu siihen, millaisia taustoja aiheen takana on. Ajatuksen *koira on pukeutunut* sijaan tulee ajatus *koira on puettu*. Värjätyn koiran näkeminen ei jätä kylmäksi, vaan katsojan omat asenteet alkavat väistämättä heijastua kuvaan. Ensimmäinen reaktio on, että naurattaa, sen jälkeen hirvittää. Lacie-koira, jonka kuvasin Kentin *Creative Stylist of the Year* -kilpailussa, (kuva 15) katsoo suoraan kameraan. Se tuntuu katsovan minua uhittelevasti. Mielessäni koira sanoo: *katso minua, tällaiseksi olet minut tehnyt*.

3.4. Kuvan katsomisesta

Se, mistä näkökulmasta kuvaa katsoo, vaikuttaa aina kuvan merkityksiin⁷⁵. Katsominen ei ole pelkästään asian katselua, vaan se kuvastaa aina katsojan ja katsottavan välistä suhdetta. Arvomme ja tapamme käsittää maailma vaikuttavat siihen, kuinka näemme kuvan.⁷⁶ Kirjallisuudentutkija Jutta Ittner kirjoittaa, että eläimen katse on kuin peili, joka heijastaa ihmisen oman stereotyyppisen katseen⁷⁷. Katsojan ennakkoluulot, stereotypiat ja omat asenteet vaikuttavat siis kuvan tulkintaan. Haluaako kuvassa oleva koira, joka katsoo suoraan kohti kuvan katsojaa sanoa katsojan mielestä *olen söpö, rapsuttaisitko vai kärsin, voitko päästää minut pöydiltäni*? Myös omat kokemuksemme valokuvattavana olemisesta heijastuvat kuvan katsomiseen. Jos olemme itse olleet kuvattavana ja olemme olleet kiusaantuneita tai ärsyyntyneitä tilanteesta, voimme kuvitella koiran tunteneen samoin, ja alamme lukea kuvaa tätä kautta. Kuvien koirat alkavat näyttää tylsistyneiltä, masentuneilta, laiskoilta, paheksuvilta, juonikkailta tai vaikka siltä, että poseeraavat tyytyväisenä kameralle tietoisina itsestään ja siitä, kuinka hyvältä ne tänään näyttävät.

Baten mukaan voidaan ajatella, että muotokuvan katsomiseen liittyvä tyydytys perustuu katsojan mielessä heräävään kuvitteelliseen kysymykseen: olenko minä samanlainen kuin tuo? Bate esittää, että ihmisen kasvojen tunnistaminen kuvasta tuottaa kuvan katsojalle samankaltaista tyydytystä kuin lapsella oman peilikuvansa tunnistaminen Lacanin peiliteoriassa.⁷⁸

Lacanin teorian mukaan lapsi käy 6–18 kuukauden ikäisenä läpi peilivaiheen, jossa hän tunnistaa oman peilikuvansa ja käsittää, että peilistä heijastuva kuva on

hän itse. Kun lapsi tunnistaa vieraan kuvan olevan hänen oma peilikuvansa, hänen minäkuvansa alkaa muodostua. Lapselle alkaa selvitä, minkälainen hänen oma ruumiinsa on ja se, että hän on äidistään erillinen olento. Oman peilikuvan tunnistaminen aiheuttaa lapselle *jubilaation*, riemastumisen tunteen, mutta myös ensimmäisen identiteetin konfliktin. Peilistä heijastuva kuva ei ole lapsen varsinainen minä, vaan eräänlainen ideaalio, joka näyttäytyy täydellisenä. Kuva edustaa lasta, mutta se on representaatio, samaan aikaan toinen ja sama. Lapsi katsoo itseään peilikuvan ideaalisen minän kautta, ja heijastelee siihen omia epätäydellisyyksiään. Peilistä heijastuvaan täydelliseen kuvaan kohdistuu kateutta, vihaa ja epätietoisuutta. Tämä on pohja sekä narsistiselle täydellisen kuvan ihailulle että epämukavuuden tunteelle siitä, että kuvassa oleva henkilö on jotain muuta kuin “aito minä”.⁷⁹

Marjaana Kellan mukaan peilivaiheen voi ajatella olevan pohja minuuden käsityksestä kuvankaltaisena. Täten myös muotokuvat toistavat peilissä “minäksi” koettua alkukuvaa. Kella kirjoittaa: [--] *valokuvien keskelle sijoitetut kasvot kertaavat yhä uudelleen pyrkimystämme tunnistaa itsemme ja tavoittaa eheä “minä”* [--].⁸⁰ Koiran kuvaa katsoessa voimme tunnistaa kuvasta kasvot ja ajatella alitajuisesti: onko tuo minun kuvani? Olenko minä sama kuin tuo?

Hyvän muotokuvan kriteerinä pidetään usein sitä, että kuva kertoo jotain siinä olevan ihmisen luonteesta tai elämästä. Kuvan tulisi esittää ihmisen “syvin-tä olemusta” ja sen pitäisi olla mallinsa näköinen. Koiran muotokuvissa yhden-näköisyydestä tulee vertaus koiran ja ihmisen yhdennäköisyyteen: sen sijaan, että pohditsin, ilmeneekö koiran persoona kuvassa, alan nähdä sen ihmisenä tai ihmisen kaltaisena. Tämä tekee mielestäni koirien kuvaamisesta kiinnostavaa, sillä vaikka tiedostan asian, näen silti koirat kuvissa joka kerta ihmismäisinä olentoina.

Kella käsittelee väitöskirjassaan *Käännöksiä* Hiroshi Sugimoton vahanukeista ottamia muotokuvia (kuva 16). Kella esittää, että mustavalkoisuus ja taidokas valaisu saavat katsojan näkemään kuvan vahanuket oikeina, elävinä ihmisinä. Katsoja näkee kuvassa eloisuutta, vaikka näkee tosiasiaassa pelkkää *kaltaisuutta*. Kun harha paljastuu, kuva muuttuu oudolla tavalla tyhjäksi.⁸¹ Sama tyhjyyden tunne tulee minulle koirien kuvia katsoessani. Näen koiran ihmisen kaltaisena, mutta sen katseesta jää jotakin puuttumaan. Koiran silmät, nenä ja suu muodostavat mielessäni ihmisen kasvot, mutta en näe sen silmissä inhimillisyyttä. Kuvassa *Davidoff vom Welfenhof* (kuva 17) näen arvokkaan vanhan rouvan, joka on viimeisen päälle tyyllitelty ja tietää arvonsa. Koiran kiharakarvaiset luppakorvat muodostavat mielessäni hiukset. Koiran näkeminen ihmisenä perustuu kuitenkin vain ulkoisiin merkkeihin. En pysty näkemään koiran katseesta tunnetiloja, vaikka antropomorfismin takia niin aluksi kuvittelenkin. Kun katson koiran silmiä tarkemmin, niistä paljastuu samalla tavalla jotain outoa kuin Sugimoton vahanukeista. Kun koetan hakea koiran katsetta, hävitän hetkeksi kaiken koiran kuvaan lataamani inhimillisyyden. Barthes puhuu myös

Kuva 16: Hiroshi Sugimoto: sarjasta Portraits

Kuva 17: Maija Astikainen: Davidoff vom Welfenhof / James Mollison: James / Per Maning: Seal, 1988-1993 / P.H. Fitzgerald, sarjasta Portraits

79 BATE 2009, 82; ROSE 2001, 113; CHANGINGMINDS.ORG: MIRROR PHASE; ERKKILÄ 2008, 102

80 KELLA 2014, 199 81 KELLA 2014, 185-186

valokuvan katseesta: kuvassa oleva henkilö ikään kuin katsoo kuvasta takaisin, tuntuu katsovan kuvan katsojaa suoraan silmiin. Kuvasta heijastuu Barthesin mukaan älykkyys ja tunne.⁸² Eläimen katseesta heijastuu jotain muuta. Tyhjyys ei ehkä ole oikea sana, mutta katse on erilainen kuin ihmisellä. En saa siitä kiinni.

James Mollison on tutkinut eläimen katsetta kuvasarjassaan *James and Other Apes*. Mollison on kuvannut gorilloja ja muita kädellisiä samaan tapaan kuin itse olen kuvannut koiria, passikuvamaisiin tiukasti rajattuihin kasvokuviiin. Häntä kiinnostaa apinoiden kasvojen yhdennäköisyys ihmiskasvojen kanssa ja passi-kuvatyyppisen kuvan viittaus identitettiin⁸³. Kuvassa *James (kuva 17)* gorillan katse on erilainen koiran katseeseen verrattuna. Toisin kuin koiran silmistä, gorillan silmistä mielestäni heijastuu jokin sama inhimillisyys kuin ihmisen katseesta kuvissa. Barthesin sanoin, valokuva katsoo minuun takaisin. Eläimen katsetta on kuvannut myös norjalainen nykyaiteilija Per Maning (*kuva 17*). Maningin kuvassa *Seal* hylje katsoo suoraan kameraan mustilla silmillään. Katson kuvan hyljettä suoraan silmiin, mutta katseesta heijastuu jokin tuntematon. Hylkeen katse jää minulle vielä vieraammaksi kuin koiran. Jos eläinten kuvia verrataan ihmisestä otettuun vastaavaan kuvaan, esimerkiksi P.H. Fitzgeraldin ottamaan muodoltaan muuten samankaltaiseen muotokuvaan (*kuva 17*), katseessa näkyy ero. Vaikka kaikissa esimerkkikuvissa kuvattava katsoo suoraan kameraan, ihmisen katseesta pystyn tulkitsemaan tunteita, kuten epäilyä ja uhmakkuutta. Eläinten katse jää tulkitsemattomaksi ja oudoksi.

Kella kirjoittaa väitöskirjassaan myös kuolinnaamioista. Ne ovat valumuotin avulla juuri kuolleiden henkilöiden kasvoista tehtyjä naamioita, joita käytettiin ikuis-tamaan erityisesti merkkihenkilöiden kasvopiirteitä vielä 1900-luvun alkupuolel-le asti. Kella viittaa tekstissään Jean-Luc Nancyn kirjoituksiin kuolinnaamioista, ja eräs ajatus tekstistä nousee esiin: kuollut katsoo näkemättä, sillä sen silmät ovat so-keutuneet.⁸⁴ Koira ja hylje eivät ole sokeutuneita, mutta näkevät maailman omien silmiensä läpi eri tavalla kuin ihminen. Ehkä niiden katseessa on samantyyppinen tyhjyys siksi, että nekin meidän näkökulmastamme ikään kuin ”katsovat näkemättä”.

4.

Lopuksi

Pohdin sitä, miksi pidämme lemmikkejä ja miten niiden inhimillistäminen vaikuttaa eläinsuhteeseemme sekä koiran kuvaamiseen ja kuvan katsomiseen. Keskeiseksi teemaksi nousi valta ja sen eri muodot. Valta liittyy sekä lemmikin pitämiseen että valokuvaustilanteeseen. Käytämme valtaa eläimiin pitäessämme lemmikkejä, mutta myös siinä, miten kohtelemme niitä ja muokkaamme mieleiseksemme. Lemmikki on ihmiselle viihdyke ja huvia tuottava olento. Niitä kohdellaan kuin vauvoja, inhimillistetään ja ymmärretään väärin. Kuvaajan vallankäytön välineitä kuvaustilanteessa ovat esineellistävä katse ja tapa esittää asiat kuvassa.

Toinen keskeinen teema oli antropomorfismi, ihmisen tapa inhimillistää eläimiä. Koirat voi nähdä kuvissa ihmisen kaltaisina, ja niiden kuvia katsoes-sa luemme muotokuvan koodeja inhimillistämisen kautta. Kuitenkin eläimen katseen erilaisuus erottaa sen ihmisestä. Taiteessa ja populaarikulttuurissa hyö-dynnetään eläinten näkemistä ihmisen kaltaisena laajasti eri tavoilla. Tätä olisi kiinnostavaa tutkia lisää.

Vallankäyttöön ja inhimillistämiseen liittyvä koirien värjäys, koristelu ja pukeminen on kaikessa ristiriitaisuudessaan äärimmäisen kiinnostavaa, sillä siinä on jotain perustavanlaatuisesti nyrjähtänyttä. Eläimestä poistuu eläimellisyys ja viimeisetkin rippeet siitä ajatuksesta, että koira olisi villi, yhteydessä luontoon tai hyödyllinen omistajalleen, lähtevät. Koirasta tulee tuote, jota voidaan muokata halutunlaiseksi. Aion jatkaa kuvaamista keskittyen tähän aiheeseen. Susan Sontagin sanoin: *[v]alokuvan perimmäinen viisaus piilee sen tavassa ilmoittaa: ”Tuossa on pintailmiö”. Yrittäkää nyt ajatella –*

82 BARTHES 2000, 111–113 83 JAMES MOLLISON: ARTIST STATEMENT

84 KELLA 2014, 184–185, VIITTAUS NANCY, JEAN-LUC, AU FOND DES IMAGES (2003), 176.

*tai pikemminkin tuntea, vaistota – mitä sen takana on, millainen todellisuuden täytyy olla, jos se tuolta näyttää.*⁸⁵ Tämä on minulle syy kuvata koiria. Kuvat eivät ole muotokuvia koirista, vaan ihmisistä ja tästä ajasta.

KIRJALLISET LÄHTEET

Aloi, Giovanni (2012). Art and Animals. I.B.Tauris & Co, London, New York.

Barthes, Roland (1985). Valoisa huone = La Chambre Claire = Camera Lucida. Kansankulttuuri: Suomen valokuvataiteen museon säätiö, Helsinki.

Barthes, Roland (2000). Camera Lucida. Vintage, London.

Bate, David (2009). Photography: The Key Concepts. Berg, Oxford, New York.

Berger, John (1991). Näkemisen tavat. Suom. Mirja Rutanen. Love kirjat, Helsinki.

Berger, John (2009). Why look at animals. Penguin Books, New York.

Collier, V.W.F. (1921). Dogs of China and Japan in Nature and Art. Stokes, New York.

Cotton, Charlotte (2009). The Photograph as Contemporary Art. Thames & Hudson, London.

Erkkilä, Helena (2008). Ruumiinkuvia. Suomalainen performanssi- ja kehotaide 1980- ja 1990-luvulla psykoanalyysin valossa. Kuvataiteen keskusarkisto, Helsinki.

Fogle, Bruce (1997).
Koiranomistajan salainen elämä.
Suom. Tuulikki Kaarto.
Karisto, Hämeenlinna.

Fudge, Erika (2008). Pets.
Acumen Publishing, Stocksfield.

Homans, John (2012).
What's a Dog For?
Penguin Books, New York.

Kella, Marjaana (2014).
Käännöksiä – Maisema,
kasvot ja esittäminen
valokuvassa. Musta Taide
& Aalto Arts Books, Helsinki.

Klemettilä, Hannele (2013).
Federigon haukka ja muita
keskiajan eläimiä. Atena
Kustannus, Jyväskylä.

Pietiläinen, Petri (2013).
Koirien suuri maailmanhistoria.
Suomalaisen kirjallisuuden
seura, Helsinki.

Rose, Gillian (2001).
Visual Methodologies:
An Introduction to the
Interpretation of Visual
Materials. Sage Publications,
London, Thousand Oaks,
New Delhi.

Seppänen, Janne (2001).
Katseen voima – Kohti visuaalista
lukutaitoa. Vastapaino, Tampere.

Sontag, Susan (1984).
Valokuvauksesta. Suom.
Cederström, Kanerva ja Virtanen,
Pekka. Alkuteos On Photography
(1977). Love kirjat, Helsinki.

Tuan, Yi-Fu (1984).
Dominance & Affection.
The Making of Pets. Yale
University Press, New Haven
and London.

Turunen, Seppo (2011).
Lemmikkielämää. Ihmisen
eläinsuhde ja eläinten
hyödyntäminen.
Gaudeamus Helsinki
University Press, Tampere.

Vänskä, Annamari (2012).
Muodikas lapsuus – lapset
mainoskuvissa. Gaudeamus
Helsinki University Press,
Tampere.

ARTIKKELIT

Archer, John (1997).
Why Do People Love Their Pets?
Evolution and Human Behavior
18:237–259 Saatavissa:
http://courses.washington.edu/evpsych/Archer_Why-do-people-love-their-pets_1997.pdf.
Luettu 10.10.2014.

Borkfelt, Sune (2011).
Non-Human Otherness:
Animals as Others and
Devices for Othering.
Teoksessa Sencindiver, S.,
Beville, M. & Lauritzen, M.
(2012) Otherness: A Multilateral
Perspective. Peter Lang AG,
Berne & Pieterlen.

Broglio, Ron (2011).
Surface Encounters: Thinking
with Animals and Art. University
of Minnesota Press, Minneapolis.

Greenebaum, Jessica (2004).
It's a Dog's Life: Elevating
from Pet to 'Fur Baby' at
Yappy Hour. Society & Animals
12(2): 117– 35. Saatavissa:
www.animalsandsociety.org/assets/library/532_s1222.pdf.
Luettu 10.10.2014.

Horowitz, Alexandra (2009).
Disambiguating
the “guilty look”:
salient prompts to
a familiar dog behaviour.
Behavioural Processes
81: 447–452.

Ittner, Jutta (2005).
Who's Looking.
The Animal Gaze in the
Fiction of Brigitte Kronauer
and Clarice Lispector.
Teoksessa Pollock, Mary S.
ja Rainwater, Catherine (2005).
Figuring Animals:
Essays on Animal Images
in Art, Literature, Philosophy
and Popular Culture.
Palgrave Macmillan,
New York and Houndmills.

Nousiainen, Anu (2010).
Susi syntyessään.
HS Kuukausiliite 5/2010, 30–37.

Serpell, James A. (2003)
Antropomorphism and
Anthropomorphic Selection
— Beyond the “Cute
Response. Society and
Animals 11:1, 83–100.
Saatavissa: https://www.animalsandsociety.org/assets/library/484_s10416.pdf.
Luettu 15.2.2015.

Van Pelt, Tamise (2000).
Otherness. Postmodern
Culture 10:2. Saatavissa:
<http://pmc.iath.virginia.edu/text-only/issue.100/10.2vanpelt.txt>.
Luettu 5.3.2015.

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Changingminds.org:
Mirror Phase. http://changingminds.org/disciplines/psychoanalysis/concepts/mirror_phase.htm.
Luettu 24.2.2015.

James Mollison:
Artist Statement.
<http://jamesmollison.com/books/james-other-apes/>.
Luettu 9.2.2015.

Kaukio, Leena (2002).
Koirat lemmikkieläiminä. Pro
gradu -tutkielma, Jyväskylän
yliopisto, Yhteiskuntatieteiden
ja filosofian laitos, Sosiologia.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11561/G0000686.pdf>.
Luettu 17.3.2015.

Know Your Memes.
<http://knowyourmeme.com/memes/doge>.
Luettu 16.10.2014.

Kurtenbach, Elaine (2011):
Shanghai's One-Dog Policy
Causes Anguish For Some
Owners. Huffington Post.
http://www.huffingtonpost.com/2011/05/16/shanghai-dogs-policy-law-china_n_862349.html.
Luettu 12.11.2014.

NY Pet Fashion Show. <http://www.nypetfashionshow.com>.
Luettu 10.1.2014.

Scott, Alex:
Emmanuel Levinas's Totality and Infinity.
<http://www.angelfire.com/md2/timewarp/levinas.html>.
Luettu 5.3.2015.

Tieteen termipankki:
toinen. <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:toinen>.
Luettu 14.1.2015.

KUVALUETTELO

Kuva 1: Nokia Poodle Loop.
<https://vimeo.com/77126383>.
Luettu 18.3.2015.

Kuva 2: Doge. Internet-meemi.
<http://www.dailymedie.ie/doge-explainer-1220885-Dec2013/>.
Luettu 12.3.2015.
<https://flic.kr/p/juLiKU>
Luettu 15.2.2015.

Kuva 3: Dogshaming.com.
<http://www.dogshaming.com/wp-content/>.
Luettu 10.10.2014.

Kuva 4: Giambattista della Porta: De Humana Physiognomoniam Libri IIII.
http://www.nlm.nih.gov/exhibition/historicalanatomies/porta_home.html.
Luettu 6.2.2015.

Kuva 5: Subaru Dog Tested: In the Dog House.
http://www.youtube.com/watch?v=-PKc_hCkTqc.
Luettu 24.1.2014.

Kuva 6: Samuel L. Dogson. Internet-meemi.
<http://inanutshell.ca/wp-content/uploads/2013/04/samuel-l-dogson.jpg>.
Luettu 27.11.2014.

Kuva 7: Maija Astikainen: Nantoun Natascha, 2013.

Kuva 8: Sophie Gamand, sarjasta Prophecy.
<http://www.sophiegamand.com/#/prophecy/>. Luettu 10.2.2014.

Kuva 9: Ralph Hargarten, sarjasta A Dog's Life.
<http://www.ralphhargarten.de/portfolio/a-dogs-life/>
Luettu 10.2.2015

Kuva 10: Maija Astikainen: Kuura, Kallio, 2013. 2 versiota.

Kuva 11: Wolfgang Tillmans: Jochen Taking a Bath, 2007 / Maija Astikainen: Jyrä, Arabia, 2013

Kuva 12: Edwin Henry Landseer, The Old Shepherd's Chief Mourner, 1837.
<http://www.wikiart.org/en/edwin-henry-landseer/the-old-shepherd-s-chief-mourner#close>.
Luettu 13.2.2015

Kuva 13: William Wegman: Hunk, 1990

Kuva 14: Esko Männikkö: Utajärvi, 1991.
<http://shutterandapertures.blogspot.fi/2012/02/esko-mannikko.html>
Luettu 3.3.2015 / Maija Astikainen: Bambi, Karjalohja, 2014.

Kuva 15: Maija Astikainen: Lacie, Kent, 2014.

Kuva 16: Hiroshi Sugimoto, sarjasta Portraits, 1999–
<http://www.vincentborrelli.com/pages/books/100104/hiroshi-sugimoto-tracey-bashkoff-nancy-spector-thomas-kellein-norman-bryson-carol-armstrong/hiroshi-sugimoto-portraits-softcover-edition>.
Luettu 9.2.2014.

Kuva 17: Maija Astikainen: Davidoff vom Welfenhof, 2013 / James Mollison: James, sarjasta James and Other Apes. <http://d.gr-assets.com/books/1182667428/1309928.jpg>
Luettu 18.3.2015 / Per Maning: Seal, 1988–1993 <http://www.telenor.com/art-collection/work.php?id=157&aid=19>
Luettu 10.2.2015 / P.H.Fitzgerald, sarjasta Portraits.
<http://cargocollective.com/parkerfitzgerald/People>.
Luettu 9.2.2015.

Kiitos

Karille ja Pertulle ohjauksesta, kaikille koirien omistajille ja koirille projektin mahdollistamisesta, Milenalle ulkoasusta, Juulille kielenhuollosta, Mikolle ja Uffelle tuesta ja ymmärryksestä, Ipalle inspiraatiosta.